

Kedves Gyerekek!

A Muskátli V. évfolyamának bekötött példánya a balogvolgy@citromail.hu e-mail címen megrendelhető vagy beszerezhető Nemesradnóton, a Lidike Pihenőházban, a Muskátli szellemi műhelyében.

2020. május - VI. évfolyam, 09. szám

Hónapvers

Herman Ottóné: Falusi reggel

Kukurikú! Megvirradt már,
A béres az udvaron jár,
Szénát visz a tehénkének,
Lovacskának abrakot,
Tejes a kis boci szája,
Fejés után jóllakott.

Kot, kot, kot, kot, a tyúk mondja,
Kis csibékre nagy a gondja.
Kapar nekik, csibék szedik,
Csipegnek is: csip, csip, csip,
Ide, ide, jertek ide,
Aki fürgébb, többet csip!

Legelésés 2019 tavaszán

Kosárkával jön Ilonka,
A baromfit hívogatja;
Pipi, pipi, libu, tas, tas!
Hallgatnak is szavára...
Száll a galamb, fehér galamb
A kezére, vállára.

Berci ott áll Mariskával,
A nyakába tarisznyával.
Szalonnát kap iskolába.
Puha bélű friss cipót...
Csörgeti a kis Mariska
A mogyorót, a diót.

Füüdözés 2020 tavaszán

Forrás: Az Én Ujságom, 1891. május 10., II. évfolyam, 20. szám

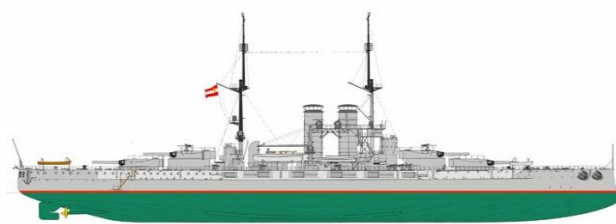
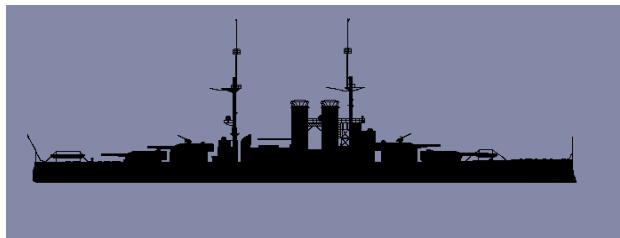
Nemesradnóton már rég nincs ló. Az utolsó tehenet 2018-ig tartotta id. Pósa Dénes, a fotó 2017-ben az utolsó itteni borjazáskor készült. Aprólék szerencsére még napjainkban is több portánál van, szép kakasokat, tyúkokat, kacsákat láthatunk az udvarokon. A Lidike Pihenőház kertjéből pedig liba is üdvözli az erre jövöket. *A fotókat Pósa Homoly Erzsó készítette.*

Emlékezés

Kedves Barátaink! Az alábbi terjedelmes összeállításban Lőrincz Sarolta Aranka állandó szerzőnk ajánlásával **Csukás László** írása olvasható az 1. világháborúban elsüllyesztett SMS Szent István csatahajóról, gazdag képanyaggal. Ezek olyan képdokumentumok, amelyek eddig így együtt még sehol sem jelentek meg. Reméljük, hogy ezzel is egy jelentős, magyar történelemmel kapcsolatos fontos értéket mentettünk, s könnyebben kutathatóvá tettük a témát az ez iránt érdeklődők számára.

Áttekintő

*Zetényi Csukás László Dénes bűvárkutató,
„Az SMS Szent István csatahajó tragédiája és megtalálása”*

A Tegetthoff osztály hajói.

A pólai kikötőben

Az uralkodó a fiatal generációt képviselő, elszánt és rámenős zászlós-tisztet, Horthy Miklós ellentengernagyot nevezte ki a flotta parancsnokának.

Ajánlott weblapok:

<https://www.youtube.com/watch?v=-woKjToY8ng>

http://napitortenelmiforras.blog.hu/2015/07/09/szent_istvan_csatahaj_o_elsullyesztese_392

<http://www.kriegsmarine.hu/hk/ba00802f.html>

http://www.watson.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=2275

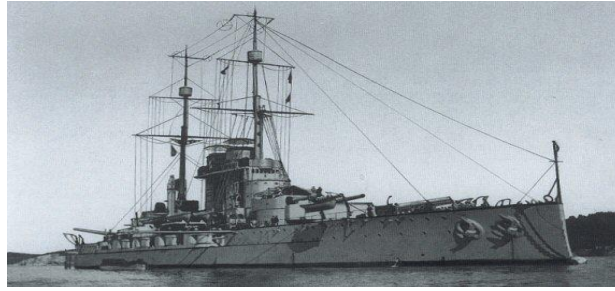
<https://www.youtube.com/watch?v=W3w2kpNKIkY>

<https://www.youtube.com/watch?v=Gqtn8VNPuac>

<https://www.youtube.com/watch?v=4R998omGnOM>

https://www.youtube.com/watch?v=QbX_MlPI7CU

<http://descargasmp3.me/descargar/H2xEMle8-QY>

MAS típusú olasz torpedócsónak

Az SMS Szt. István utolsó pozíciója: $44^{\circ}16' \text{ É.}$
 $14^{\circ}13' \text{ K.}$

Ófelsége hadihajója, a Szent István tragédiája az I. világháborúban

Előszó

Az SMS Szent István csatahajó az Osztrák-Magyar Monarchia haditengerészetének Tegetthoff osztályú csatahajója volt és az első magyar királyról Szent Istvánról nevezték el. Az SMS Szent Istvánt a Ganz-Danubius [Fiumében](#) lévő hajógyárában építették és így az SMS Szent István máig a legnagyobb magyar építésű hadihajónk. Az építését 1912-ben kezdték és 1915. november 17-én állt szolgálatba Fiumében, mint a Monarchia legmodernebb hajóegységének negyedik tagja.

A hajótest és a kazánok a Ganz gyár Fiumei üzemében, az elektronika, a gépek és a turbinák Budapesten, a Ganz gyár üzemében készültek. A páncélzatot Vitkovicében, a lövedékeket és a lőszeret a Pilseni Skoda gyárban gyártották. Hosszúsága 152 méter, szélessége 28 méter. Vízkiszorítása elérte a 20 ezer tonnát. Meghajtását 12 kazán fűtötte, amelyről 7 turbina gondoskodott, vagyis 26400 lóerővel rendelkezett. Négy helyett két hajócsavart kapott, s kisebb eltérések voltak a felépítményben is.

A háború során jórészt a polai kikötőben állomásozott, azt gyakorlatilag csak a lögyakorlatok alatt hagyta el. Részt vett Pola légvédelmében is.

Első jelentős harci bevetése végzetessé vált: 1918. június 9-én futott ki egy kötelék tagjaként azzal a céllal, hogy feltörjék az Otrantói-szorosban lévő tengerzáratot. [Június 10-én](#) hajnalban [Luigi Rizzo olasz](#) korvettkapitány, a MAS-15-ös parancsnoka észrevette az SMS Szent Istvánt és a [Tegetthoff](#) nevű testvérhajóját a Premuda-szigettől délkeletre. Rizzo úgy

döntött, hogy megtámadja a csatahajókat. 500 méterről kilőtte az SMS Szent Istvánra mindkét torpedóját. Néhány másodperc múlva, fél négykor, két robbanás hallatszott. Az SMS Szent István két torpedótalálatot kapott, oldalára dőlt, és 6 óra 12 perckor elsüllyedt. 1087 fős legénységéből 89 ember veszett oda, ebből 41 magyar. Nagy volt az erkölcsi kár is, hiszen először fordult elő, hogy egy csatahajót torpedókkal semmisítettek meg.

Testvérhajói a [Viribus Unitis](#), a [Tegetthoff](#) és a [Prinz Eugen](#) voltak. Az SMS Szent István annyiban tért el testvérhajóitól, hogy ezen a hajón az első kémény köré egy platformot építettek, ami a parancsnoki hídtól egész a hátsó kéményig tartott, és számos fényszórót helyeztek rá. További különbség volt még, hogy ez a hajó nem volt torpedóhálóval ellátva, valamint a főárbóc előtt, a többi hajótól eltérően, ventilátort helyeztek el.

Bánsági Andor: „A Szent István csatahajó elsüllyedése dokumentumok tükrében” című cikkében elénk tárja az egész tragédia pontos lefolyását. (lásd: <http://www.kriegsmarine.hu/hk/ba00802f.html>)

Írásomban nagy figyelmet szentelek a hajórajparancsnok, valamint a Szent István parancsnokának, Heinrich Seitz sorhajó kapitányának, a katasztrófa vizsgálati anyagát tartalmazó jelentéseknek, valamint olyan eseményeknek, amelyek eddig más történelmi dokumentumokban nem jelentek meg.

A Tegetthoff osztály építése.

-1906-ban az angolok vízrebocsájtották az első DREADNOUGHT típusú csatahajót.

-1908 október 5-én Bécsben a hadügyminisztérium elhatározza ennek az osztálynak a tervezését és megépítését.

-Egyedül a Monarchiában a Trieszti STABILIMENTO TECNICO hajógyár volt képes ekkora hajót építeni.

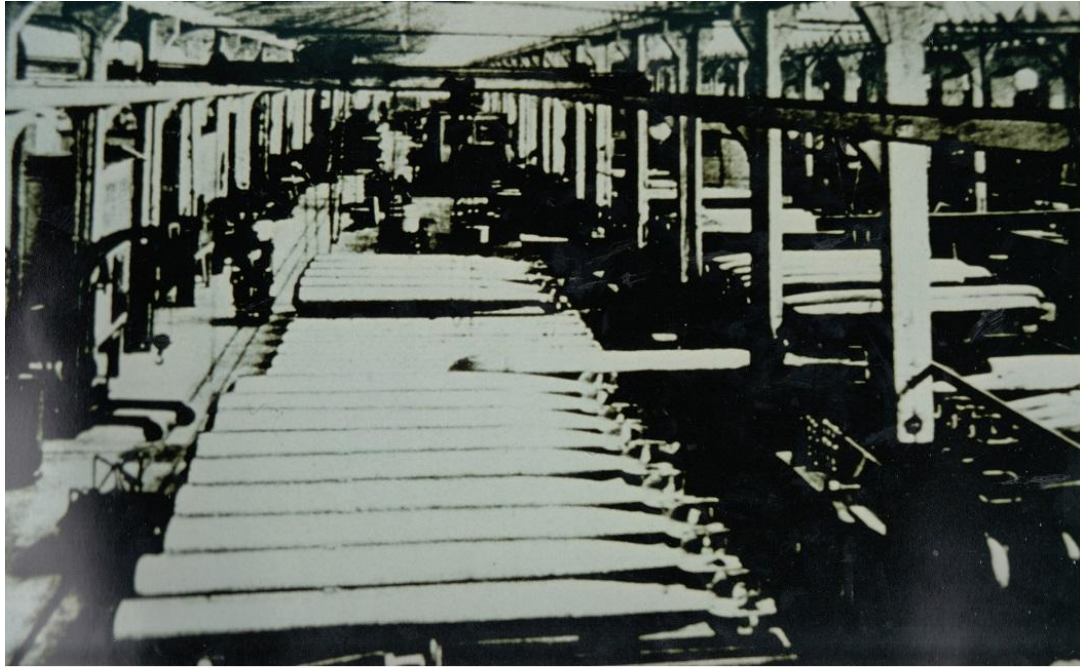
-1910-re készen voltak a tervrajzok és a gyárak az építésre.

-1910-ben a haditengerészet főparancsnoka Gróf Rudolf Montecuccoli, a KuK, vagyis a Császári és Királyi Haditengerészet tengernagya 1904-1913 – között főparancsnoka, megrendelte az első két hajó építését a Trieszti hajógyárban, annak ellenére, hogy a hajók építési költségeire nem volt még fedezet.

Gróf Montecuccoli és Veithet

Baloldalt Grof Montecuccoli, mellette Veithet a torpedók feltalálója.

Torpedógyár Fiume (Veithet)

Veithet torpedógyára Fiumeban. Veithet magyarérmű, angol ember volt, aki Budapestre költözött. Később a Belga Királyságnak tengeralattjárókat gyártott.

-A hajók tervezése Sigfrid Popper, a tengerészeti hajómérnök vezetésével történt. Ő ellenőrizte a páncélzatot, fegyverzetet. A 4. hajó a magyar delegátusok kérésére a Bergúdai hajógyárban, Ganz Danúbibusban, Fiumében készült.

Az egyik csatahajó torpedók elleni hálója

A torpedófógó hálókat csakis a lehorgonyzott hajóra engedhették le, menet közben nem. Ezért az SMS Szent István csatahajóra ezeket nem szerelték fel.

A Monarchia haditengerészetének nem volt külön minisztériuma. Az ún. IV. Osztály alatt működött a Tengerészet vezérkara, a későbbi Erdészeti Minisztérium épületében, Bécsben. Az Admiralitás épülete és székháza Pólában található. Pólában volt a Tisztikaszinó, ahol valójában fehér asztalnál lettek megtervezve a fontos kérdésekre a válaszok. Az SMS SZENT ISTVÁN csupasz hajótestét Fiuméből átvontatták Pólába, és itt folytatták a további felszerelését.

A Magyar Parlament döntése volt, hogy építsenek egy csatahajót a három mellé, magyar hajógyárban, magyar pénzből. Az előbbi három ugyanis a Monarchia közös kölcségvetéséből lett fizetve. Ezért a magyar delegátusok Bécsben tolmácsolták a Magyar Királyság és Parlament kérését. Végül is a jóváhagyás után elkezdődhetett a tervezés. Az első három csatahajó egyazonos tervek után készültek, míg az SMS SZENT ISTVÁNON voltak változtatások. Ezeket újra meg kellett tervezni. A tervrajzok kivitelezése az ifjú hajómérnökre, Sárberti Gyulára hárult.

Sárberti Gyula a SMS SZENT ISTVÁN tervezője

A nagyszombati származású, a haditengerészet ösztöndíjasa, az SMS SZENT ISTVÁN áttervezője, aki Ferdinánd Lajos hajóépítővel szoros kötelékben állt a csatahajó építésekor. Azokat a rajzokat, ahol nem voltak változások, Sárberti átvette az előző csatahajók tervdokumentumaiból. Többek között azért említem ezt a fontos momentumot, mivel ez később kihatott az egész hadosztály történelmére.

A háború elvesztése után a győztesek mindent vittek. Még az utolsó mentőcsónakot is az evezőlapátjaival. A többit ismerjük a történelmünkben. Az SMS SZENT ISTVÁN az első hadjárata folyamán süllyedt a hullámsírba. Az SMS VIRIBUS UNITIS-t a Jugoszláv királyság kapta meg, mert ottmaradt Pólában, a kikötőben, a másik kettőt a franciák és az angolok kapták. Ők a hajókat azon nyomban szétszerelték, némely részeit eladták, a többit bezúzták hulladéknak. Természetesen a szétbontás közben tanulmányozták a hajó építésmódját. Tették ezt azért, mert attól tartottak, hogy egyszer majd esetleg vissza kell adniuk.

Külön szólni kell az SMS VIRIBUS UNITIS-ról, amely a pólai hadikikötőbe volt kikötve egy neki épített bójához. Ez a bója még jó húsz évvel ezelőtt, a helyén volt. Két olasz bűvár a háború után az éj leple alatt beúszott a hajóhoz és egy időzített aknát helyeztek rá a víz alatt. A bűvárokat a tettük után észrevették a vízben, és elfogták. Felvitték a hajóra és vallatás alá vették őket. A bűvárok bevallották a tettüket és felszólították a vallatóikat, hogy meneküljenek, mivel a hajó nemsokára fel fog robbanni. Nem hitték el, így a robbanás bekövetkezett és a hajó elsüllyedt. Az árbócrudak egészen a 2. világháborúig kilógtak a vízből. Ekkor került Póla Mussolini uralma alá. Ő a roncsot robbantásokkal a víz alatt darabolta fel. Majd az értékes fémet kiemelte a víz alól. Nemsokára ezt a műveletet abba kellett hagyniok a lakosság panaszaival véget. Végül Titó alatt az eltakarítást befelyezték. A bója szerint a hajó elmerülésének helye ismeretes volt. Jó húsz évvel ezelőtt, a Haditengerészet temetőjét Pólában rendbe rakták és felavatták, mivel itt negyvenezer tengerész nyugszik. Ezen az ötnapos ünnepségen én is részt vettem, egy filmstábot vezettem és az egész ünnepséget lefilmeztük Beta anyagra. Itt felvonult a volt Monarchia összes hadosztálya, a hagyományörzők jóvoltából.

Gróf Cernin levele és jókívánsága. A felmenői a Monarchia kormányában generációkon keresztül résztvettek.

Möge der Film über das Schicksal von SMS Szent István
sagen beitragen - wie damals Kämpfer aus den ver-
schiedensten Nationen der Öster.-Ungarische Monarchie
treu und in Einheit zusammen gestanden waren -
und in baldiger Zukunft unter der Devise des
Alten Kaisers

„Viribus unitis“

ein neues Europa der vereinten Völker zu gestalten,

Pola, 3. Mai 1997

Paul Johann v. Auersperg

Herzlich
den Admiralen
Gruß

Österreichischer Postvertrieb

Mag. art.
ALEXANDER SIXTUS VON REDER
Wien - Budapest - Brinn - Scharica

SPEDITION GEISTIGER INHALTE
Zentrale: H-1090 Wien, Eisenstraße 12/16,
Fernruf 0043 1 407 63 27
Telefaxstraße 0043 1 58 886 - 222 *OK*

Veranstaltungen in allen Kronländern

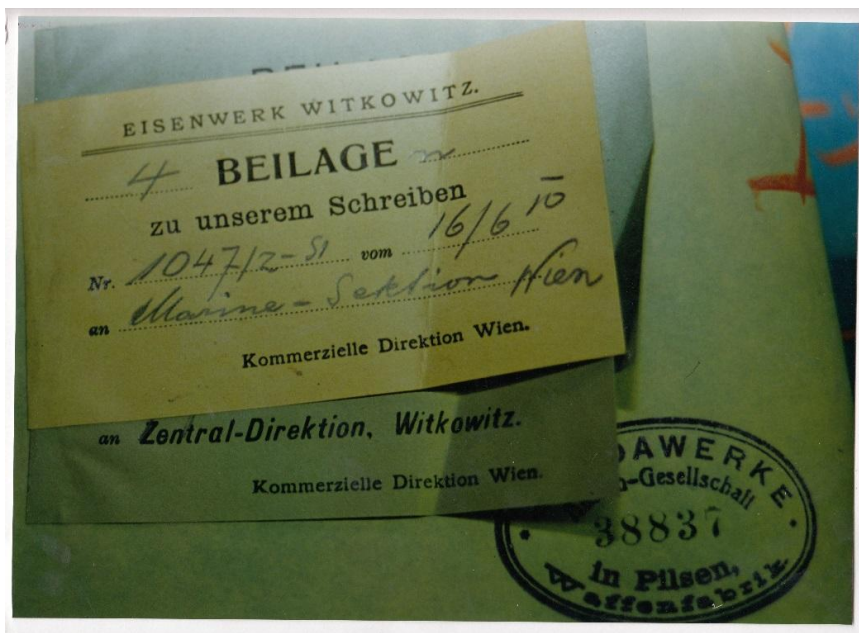
Kabinettschef
Ing. Wilfried Chivala
Siemensstraße 47 215 5
A-1210 Wien
Fax 0043 (0)1 295 17 551 • Fax 0043 (0)1 290 17 553
CS 9017 (0)1 2064 7650

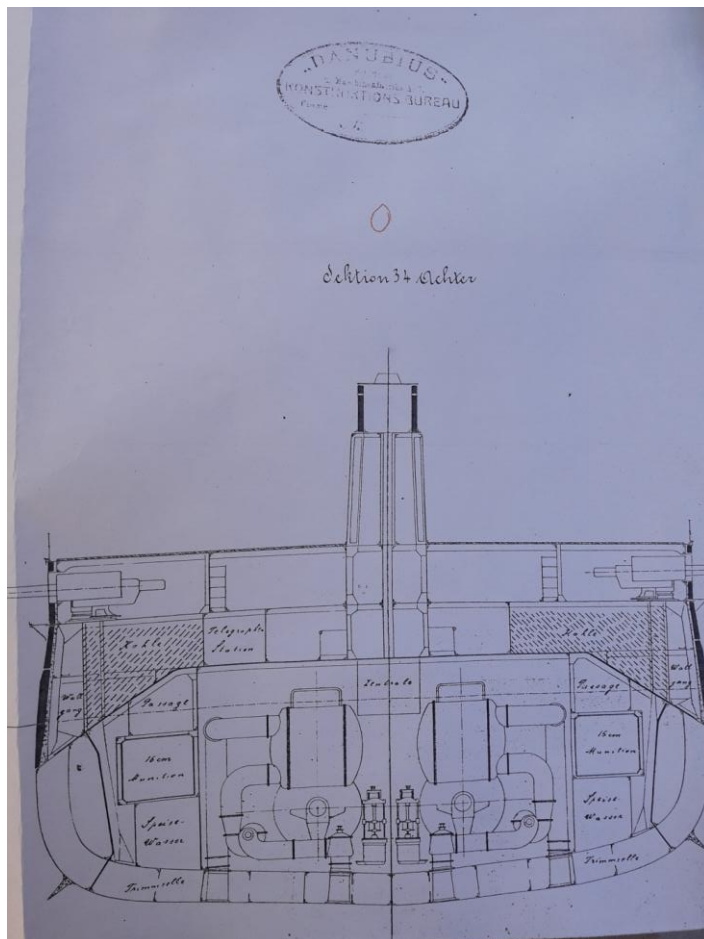
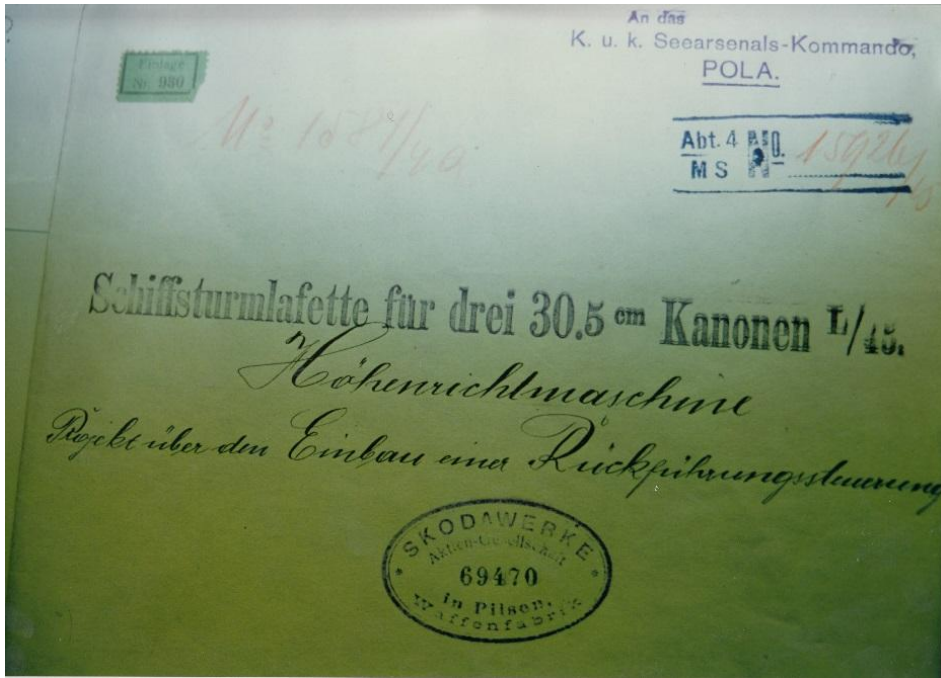
Egyedi és terjedelmes filmanyag készült akkor, de ez is az íróasztalom fiókjába került, mint sok más. Nem kell ez ma már senkinek. Itt sok kiváló emberrel ismerkedtem meg a szervezők közül. Többek között az Észak Adria haditengerészetének az Admirálisával. Egy külön tárgyaláson engedélyezte, hogy egy feltáró filmexpedíciót szervezzek az SMS VIRIBUS elsüllyedésének helyén, annak a reményében, hogy valamit ott még bizonyosan találunk a csatahajóból. El is mentünk és elkezdtük a kutatást, de valamilyen ok végett az expedíciót abba kellett hagynunk. Nemkívánatossá vált ez a kutatás, nagy szomorúságunkra és kárunkra. Az viszont szerencsére

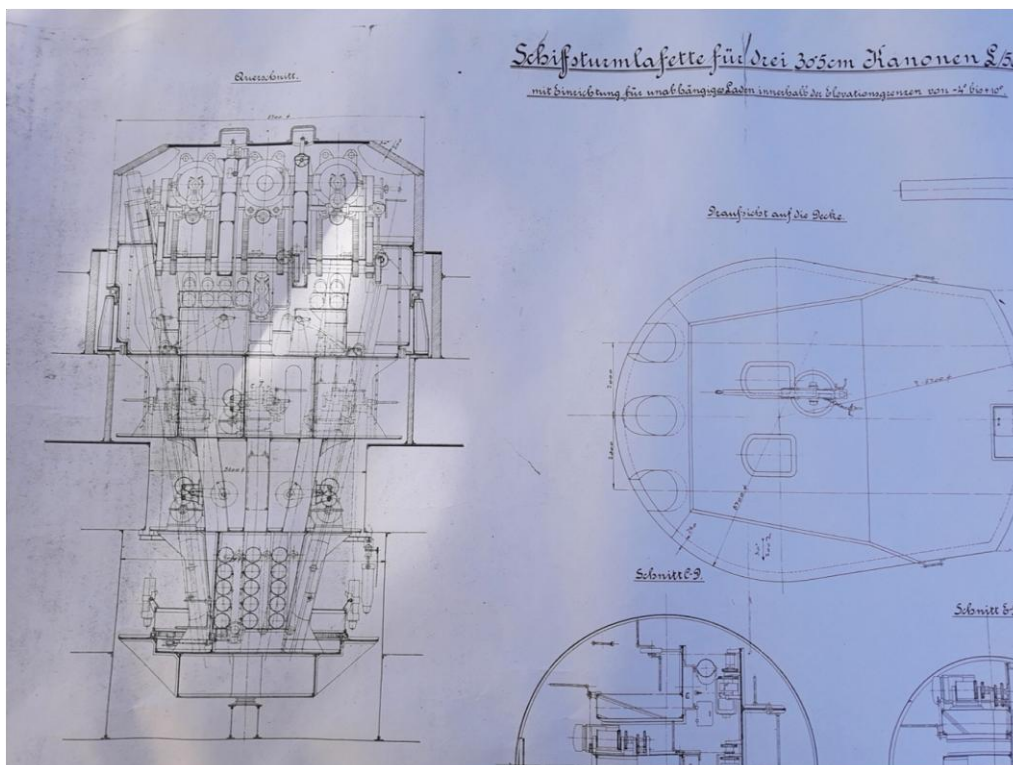
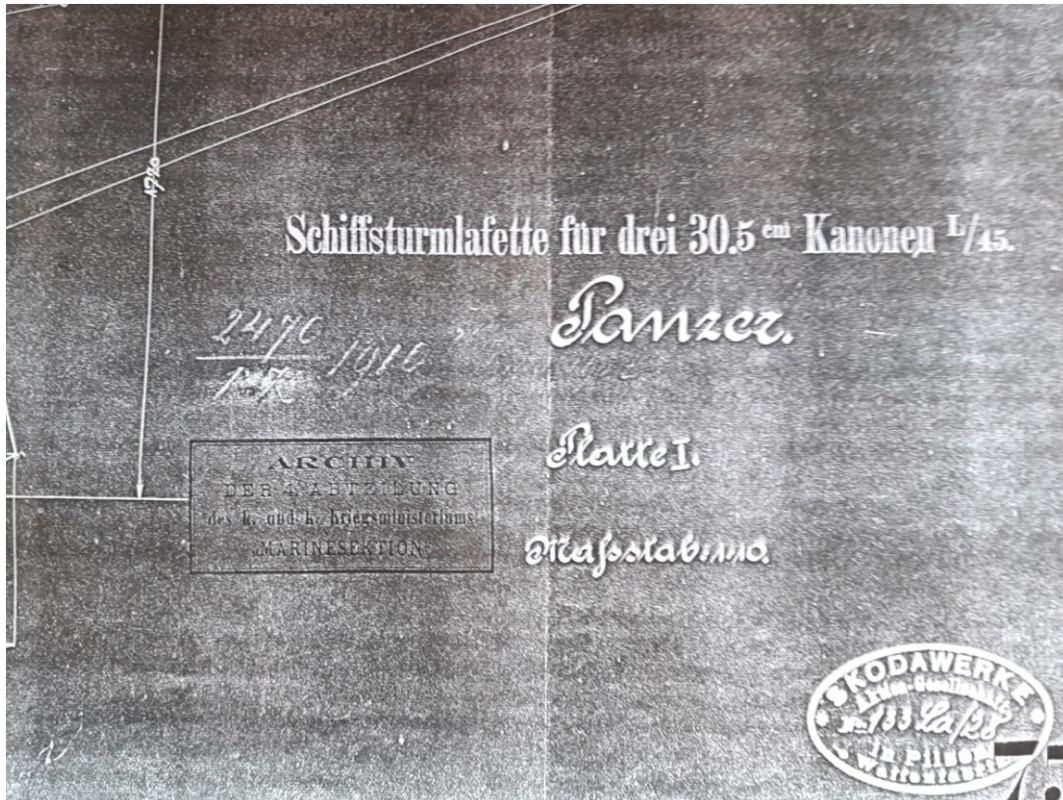
kiderült, az összes muníció a hajókról, ami fennmaradt az I. háborúból, egy katonai raktárban van elraktározva.

De térjünk vissza a tervrajzokhoz. A nagyközönség és a kutatók is úgy tudták, hogy a tervrajzok erről az osztályról, de a haditengerészet levéltárának az anyaga is, a háború után megsemmisült. Ezt az anyagot az angolok kapták meg és felrakták egy tehervonatra, amelyet aztán, még az Alpokban felrobbantottak, így odaveszett minden dokumentum. 1989-ben én már Bécsben tevékenykedtem a bűvár szférában. Ekkor már hosszabb ideig kutattam a csatahajónk történetében. Nagyon nehéz volt valamilyen információhoz hozzájutni, ezért eszembe ötlött, hogy felkeresem az új haditengerészeti levéltárat, a kollégámmal együtt. Az igazgató úr kedvesen fogadott bennünket. Miután elmondtam a kérésemet, felajánlotta a lehetőséget, hogy áttanulmányozhatom a SMS SZENT ISTVÁN komplett tervrajzának a dokumentumait. Erre meglepődve reagáltam, tudva, hogy az elégett a vonaton. Igen, mondta, minden más elégett, de ez nem, mivel ez nem volt ott .

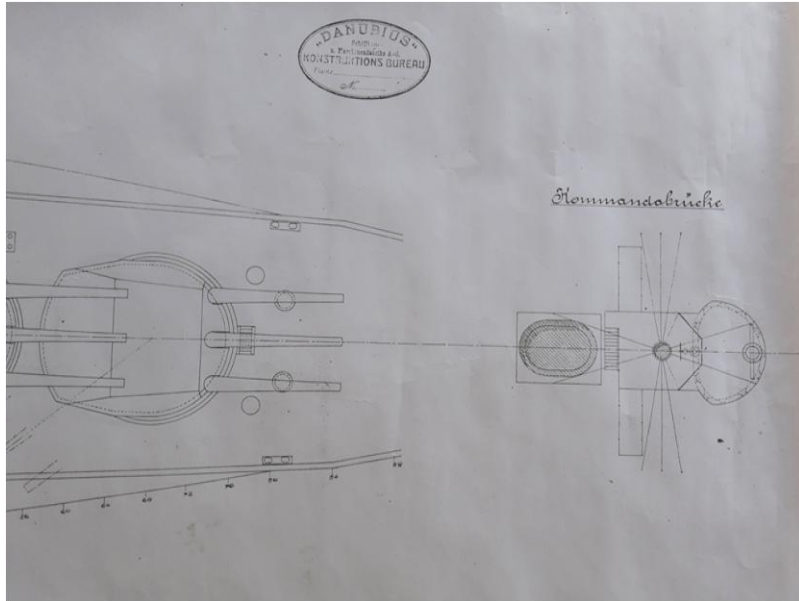
Az angolok átvették a Tegetthoff osztály rajzait, de mivel volt egy különálló tervdokumentáció az SMS SZENT ISTVÁN RÓL , ezt elrejtették és így ezt nem is követelték az angolok. Felajánlotta, hogy ha akármelyik dokumentumról, ha szeretném, készítenek nekem másolatot. Így jutottam hozzá azokhoz a rajzokhoz, dokumentumokhoz, amelyek engem érdekeltek. Itt, ebben az írásban teszem közzé, hogy látható legyen, melyik rajzok készültek Pilszenben vagy máshol, és melyik a Ganz Danúbiusban

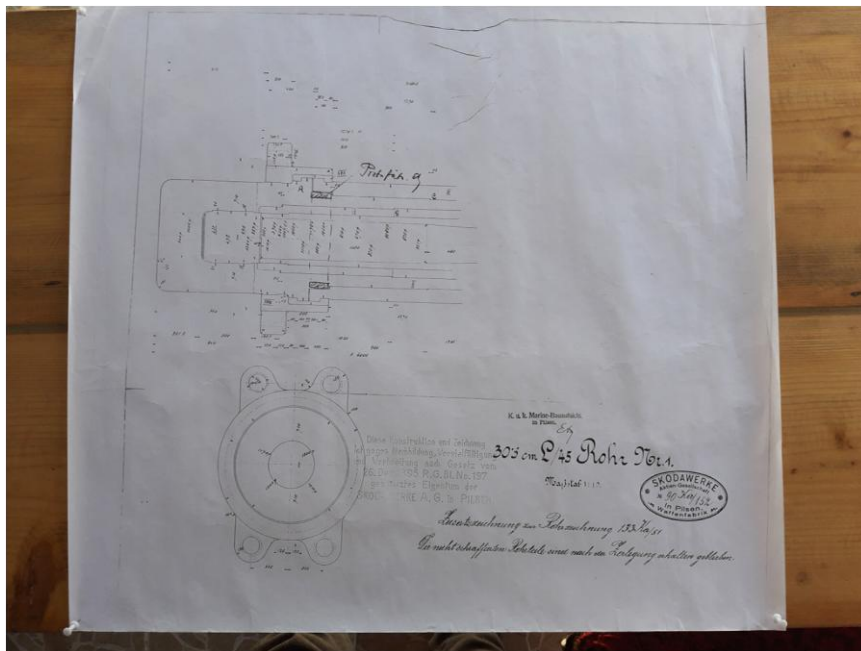

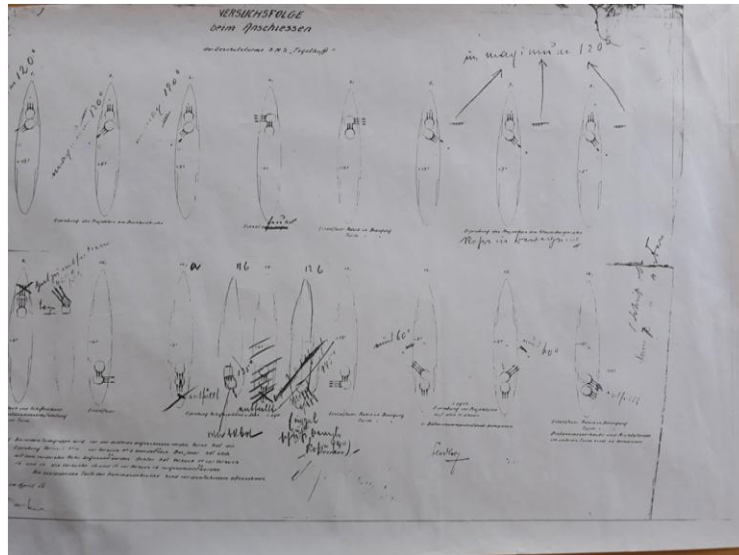
305 mm –es ágyútorony metszete

Danubius rajz 305 mm-es ágyútorony és kilátás a parancsnoki hídról

Ágyúcső metszet belejávítva a tervrajzba

A tervezés folytán a szakkomisszió javaslatai a 305-mm-es ágyúk működési tervezetébe.

A komisszió tagjai aláírásukkal igazolták magukat. A kép jobb alsó felében látható Seitz Henrik aláírása. Tehát befolyásos ember volt.

Tudni kell, hogy Horthy Miklós a 16. helyen állt a sorban, hogy a császár Őt nevezze ki a flotta főparancsnokának.

A 305 mm-es ágyúcsövek gyűréi - Arzenal Pola

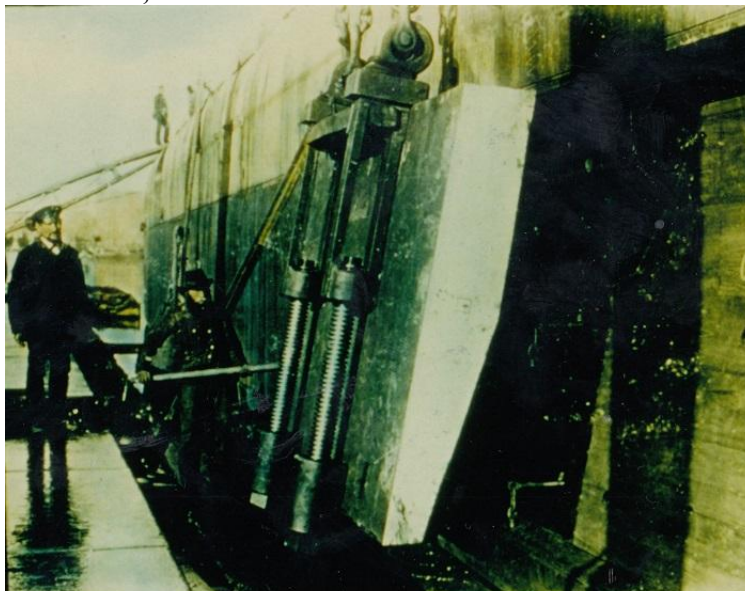
Az összerakott 305 mm-es ágyúcső az esztergapadon - Arzenál

Az ágyúcsöveket nem lehetett egyben legyártani, ezért a Skodaművekben szegmenseket gyártottak, amelyeket Pólába, az Arzenál nevű hajógyárba szállítottak vasúton, ahol azokat megmunkálták és összeszerelték.

Ezután a Fiumei hajógyárból, a csupasz hajótestet, a sólyárol a vízre engedték, ami nem ment zökkenőmentesen. A hajó tragédiáját már ekkor kétszer is megpróbálták előidézni.

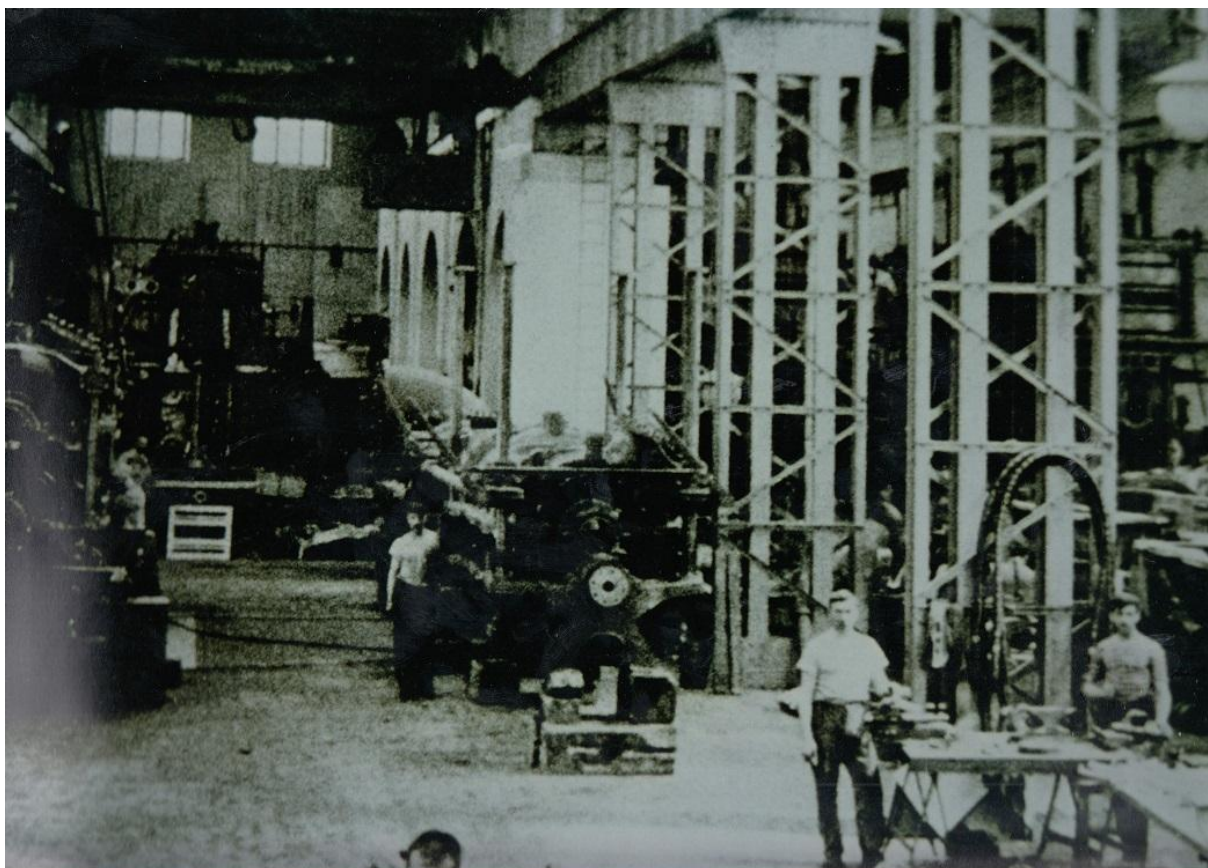
A leengedéskor, amikor a hajó a vízre ért, meg kellett állítani, a két horgony leeresztésével. Az egyik horgonyláncot szétszerelték, így a hajótest a vízrebocsájtáskor irányíthatatlanná vált. A másik eset, amikor a hajót elindították Pólába. Egy kisebb hajó hirtelen az útját állta és majdnem összeütköztek.

Pólában, a kikötőben még ma is látható a sínpár, amely egyenesen Pilzenbe vezetett. Ez mellett pedig a vasbakok, ahová a hajókat kikötötték. Rajtuk a felirat "Ganz Danubius". Az SMS Szent István végső összeszerelése itt, Pólában történt.

A hajó oldalainak páncélzata Krupp chrom-vanádium
Eisenwerk Witkowitz

Ezeket a minőségi, 30 cm vastag fémlemezeket rögzítették a hajó oldalára a torpedók ellen. Sajnos ezek nem nyúltak elég mélyre, még nem volt sok tapasztalat a nemrég feltalált torpedók ellen, amelyek elérték azt a mélységet is, ahol a hajótest nem volt védve.

Az egyik tanoncműhely Pólában

-Ferenc Ferdinánd ellenezte a 4. hajó építését magyar hajógyárban, magyar pénzen, de ezt megakadályozni nem tudta. Majd a hajó névadását is ellenezte, ugyanis a magyar delegátusok magyar nevet szántak a hajónak. A vitát végül is a császár döntötte el. Legyen a neve Szent István.

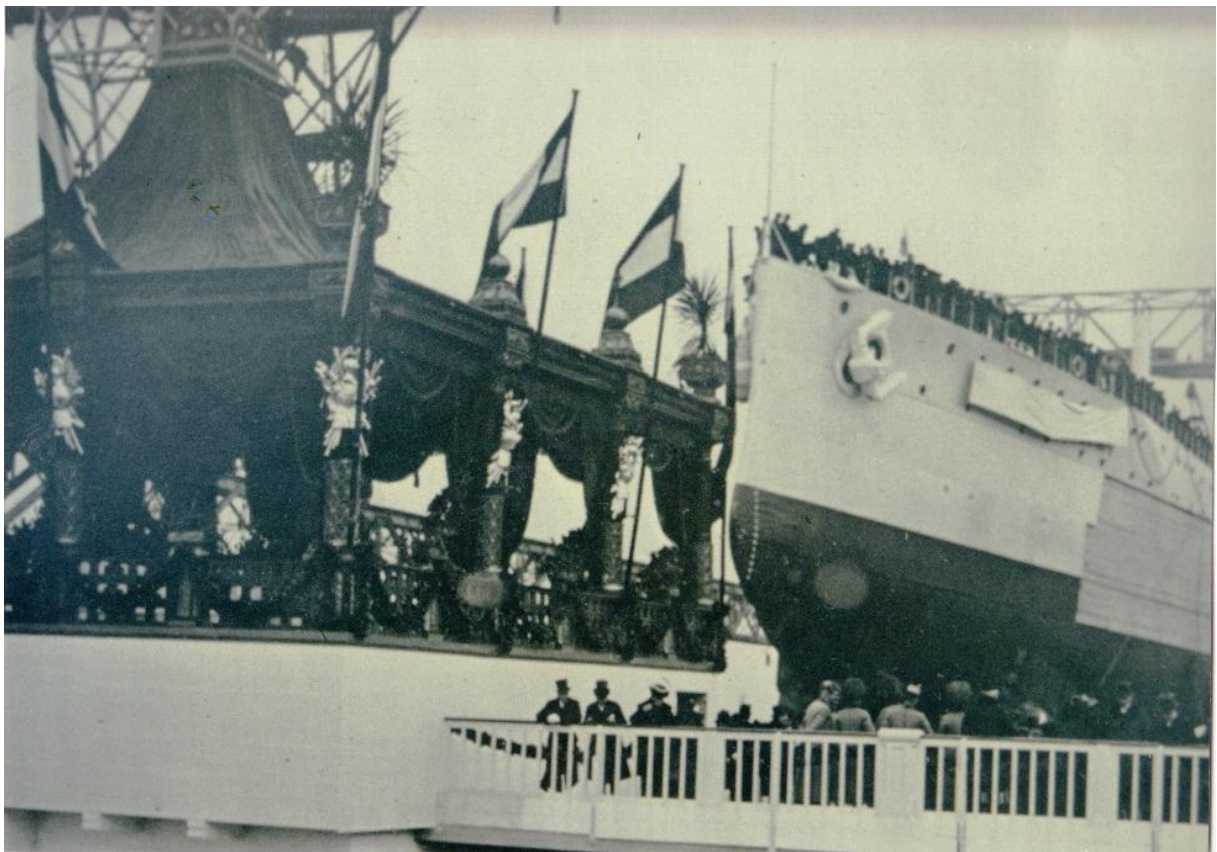
Ferenc Ferdinánd, mint trónörökös a hajó vízrebocsátására se ment el mondván, hogy sürgős dolga van. Neje apjának, a Csehországi Konopiste-i kastélyában tartózkodott ekkor és vadászattal töltötte el az idejét.

-Az SMS Szent Istvánt 1914 január 17-én engedték a vízre . A horgonyláncot ekkor már ismételtelen szétkapcsolták . A lánc egy kikötői munkást agyoncsapott, egyet megsebesített. A Tegetthoffal pedig majdnem összeütközött. Az uralkodó 800+400 koronát adott a szerencsétlenül járt munkások családjának, amiből azok egy évig megéltek.

18-án pedig elindították Pólába, ekkor egy gőzös az útját állta és majdnem összeütköztek.

Készülődés az ünnepélyes vízrebocsájtásra

A vízrebocsájtás – Ganz Danubius hajógyár Fiume

A zászlóavatás

Az SMS Szent István csatahajó zászlójába, amelyet a Magyar Asszonyok Szövetségének tagjai hímezttek, belefonták a Komárom város által ajándékozott 1848-as Klapka féle zászló szalagjait. A tragédia bekövetkezésekor a zászló az admirális szalonban volt elhelyezve. Ez viszont a roncsból eltűnt, nem található.

Az SMS Szent István hajózászlajának átadása

A zászló mellett áll Sági Iekész, előtte Grosperger hajóparancsnok, Szél Lehel hajómérnök, Stankovics korvettkapitány.

A szén berakása

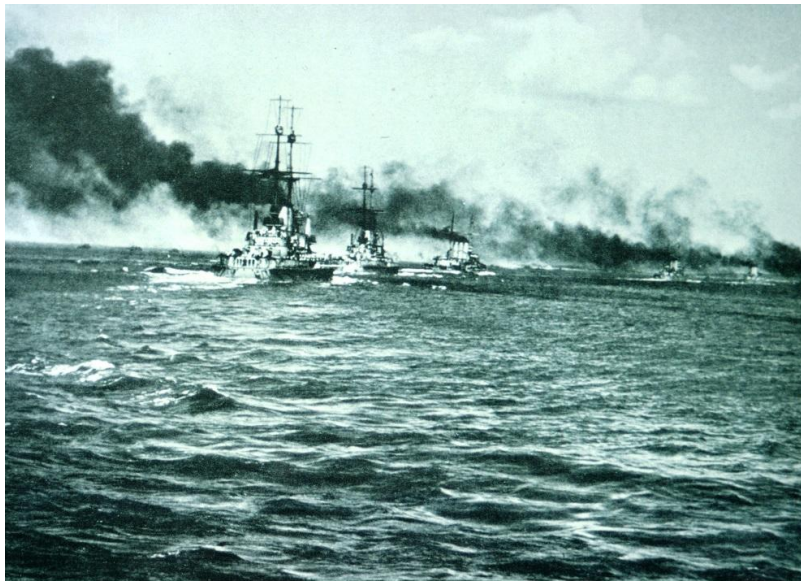

A vízen

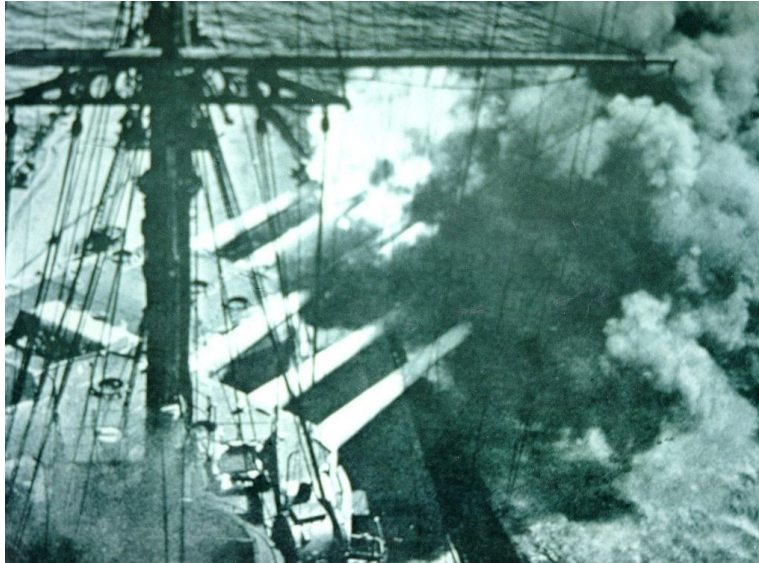
-Az építésnél 724 sebesült 6 halott !

-Hibák:- háló a repülő bombák ellen, a reflektorok állványa, a hosszanti merülés nem volt kiegyensúlyozva, így összetűz esetén a hajó a nyomástól sérülékeny volt.

-A muníciók 305 mm, hüvelye megolvadt, más szabotázsok.

A flotta lögykorlatra indul

Sortűz

Ekkor az ágyúcsövekbe beleolvadtak a golyók hüvelyei. Az ágyúkat le kellett szerelni és Pilzenbe küldeni az átfűrés végett. Már itt szabotázs történt, mert olyan kompozíciós anyagból gyártották le ezen lövedékek hüvelyét, amelyek a kilövésnél megolvadtak. Vizsgálták az ügyet, de a vizsgálat eredménye nem ismeretes.

Az alábbi jelentésekből piros betűkkel emeltem ki a fontos dolgokat és a kékkel beleírt szöveg a saját észrevételeimet jelzi, a pár évtizedes munka és kutatás alapján.

ZCsD.L.

A hajórajparancsnok és a SZENT ISTVÁN parancsnokának Heinrich Seitz sorhajókapitánynak a jelentése a torpedó támadás után:

„Megerősített és éber őrszolgálatot és figyelőszolgálatot vezettünk be. 00.20-kor a gépüzemvezető jelentette, hogy **a turbinák csapályai áttűzesedtek** és a sebességet 12 csomóra kellett csökkenteni. „ (A jelentésből az **nem tűnik ki, hogy a főtengely a hajócsavar tengelye melegszik, az oka, hogy homokot szórtak a csapályába.**)

„Először a hátsó kazántérbe tört be a víz és a helyiséget ki kellett üríteni. „ A **Premuda szigettől 9 mérföldnyire, tompa robbanás hallatszott, a jobboldalon az első kazántér magasságában, melyet néhány másodperc múlva valamivel hátrább a hajó fara felé egy második követett.**

„Miközben az elülső kazántérbe a vízbetörés csak később és lassabb ütemben következett be, parancsot adtam a **lékponyva** előkészítésére, a jobboldali rekeszek lezárására, valamint arra, hogy készüljenek fel a **TEGETTHOFF** általi vontatásra. A lövegtoronyokat elfordítottuk balra.“

(Mint az a merüléseknél kiderült a torpedó által okozott lyuk olyan nagy volt, hogy azt az 5x5 m-es lékponyva nem tudta betakarni.)

„Annak érdekében, hogy az újabb, lassú de állandó dőlést csökkentsük, a baloldalon vízzel árasztottuk el a hátsó és elülső lőszerkamrákat. Ez az intézkedés rövid ideig hatásosnak bizonyult. Az V. lőszerkamrából a Bergauer-szivattyúval pumpáltuk a vizet.“

A hajóban tompa puffanással kísért rázkódás volt érezhető, valószínűleg egy rekesz szakadt át.

(A hajó oldalán két hatalmas lyuk van a torpedók lövedéke után, de van egy harmadik is, amely minden bizonnyal arra utal, hogy ezt egy, a hajó belsejében felrobbant töltet okozta.)

„A dőlés egyre nagyobb lett, a jobboldali védfedélzet már a víz alá került. Reich sorhajóhadnagyot a fedélzetre küldtem, hogy sorakoztassa fel a legénységet és intézkedjen a hajóelhagyásra. A felső parancsnoki hídon rajtam kívül - már ahogy azt megfigyelhettem - Masjon sorhajókapitány, **Niemann fregatthadnagy**, néhány kormányos és a fényszórókezelő legénység maradt.“

„06.05-kor a **SZENT ISTVÁN** felborult és 7 perccel később a gerince is eltűnt a víz alatt.
„Pozíció. kb. **44°16' É. / 14°13' K.**

„A **TEGETTHOFF** és a torpedónaszádok a csónakjaik lebocsátásával vettek részt a legénység mentésében. A tisztikar magatartása minden dicséretet megérdemel. A legénységnek csak igen kis töredékét kellett a tiszteknek a kötelességeikre figyelmeztetni. A legénység zöme igen jól viselkedett és sok esetben került sor bátor és önfeláldozó cselekedetekre.“ (Tisztelt Seitz Henrik úr ! Kérem én, hogy ha Ön a legénység zömét bátor és önfeláldozó tengerészeknek minősítette, akkor miért nem vitette el őket a kaszárnyába, úgy, mint a tiszteket ? Milyen további sorsot szánt nekik ? Miért hagyta a szerencsétlenek felét vagyis több, mint 400 embert 7 napig, ruha nélkül a Póla nevű szeneshajón étel és víz nélkül szenvedni ? Kérdés, hogy hová rakta volna fel a legénység másik felét a 400 embert ? Ugyanis azok oda már nem fértek volna fel. Szerencsére az Admirális ezt már megtiltotta önnek.)

Végezetül hozzá kell tennem, hogy a hajó egyes konstrukciós és építési részletei elégtelennek bizonyultak, emellett az esetünkben különösen érvényesült a mindig nyomasztóan ható **tisztihány**. (Most azokra gondol, akik hűek voltak az Ön elveihez? Ha igen, akkor én Önnel egyetérték!) (Seits sorhajókapitány az indulás napján lépett a hajóra, ami nagyon szokatlan volt. Így nem tudta személyesen irányítani az előkészületeket. Továbbá kiderült, hogy ez a hajó nem volt semmivel sem gyengébb építésű, mint a többi.)

A hajórajparancsnokot és a hajóraj törzset a 81-es torpedónaszád kimentette és átadta **TEGETTHOFF-nak.** (Seitz Henrik úr miért volt az, hogy Önt egyetlen mentőcsónak sem volt hajlandó kimenteni a vízből, csak a legvégén, az utolsó kimentésre küldték a 81-es torpedónaszádot ? Egy túlélő elbeszéléséből tudjuk ezt, annak ellenére, hogy halálosan meg volt félemlítve ha beszél. Mit követett Ön el?)

„Amikor az összes úszó embert kimentettük, a **TEGETTHOFF** a biztosító egységekkel együtt elindult.“ (Kapitány úr, miért nem írja le egy mondatban, hogy hová indította el Ön a megmaradt majd ezer túlélőt a legénységből?)

Pergler von Perglas sorhajókapitány, a TEGETHOFF parancsnokának jelentése a cs. és kir. Flottaparancsnokságnak 1918. június 12-én

„A poreri világítótoronytól kb. 8 tengeri mérföldnyire a sebességet 12 csomóra kellett csökkenteni, amint később kiderült, **a SZENT ISTVÁN egyik csapágyának áttüzesedése miatt.**“ (Ő is csapágyat említ csak és nem a turbina főcsapágyát.)

„A vontatókötelet el kellett vágni. Gyors ütemben leeresztettünk minden csónakot, hogy a bekövetkező mentésben segíthessünk. A SZENT ISTVÁN 05.58-kor lassan a jobb oldala felé kezdett borulni. Ebben a helyzetben, a híd felső részén tartózkodó parancsnok, a törzsének odatartozó tisztjeivel együtt, a vízbe repült. A fedélzeten példás nyugalomban összeszűföldött legénység részben a ferde fedélzeten a vízbe csúszott. Néhányan a hajó orráról a vízbe ugrottak és elúsztak. Néhány száz ember a hajó lassú borulása közben felkúszott a hajó baloldalára és lassan feljutott a gerincre. A zömük azonban, **akik nem tudtak megkapaszkodni a gerincen, a hajó visszalengésekor újból lecsúsztak. ekkor keletkezett a könnyű sérültek nagy száma, mert a hiányos öltözékű embereket összeszabdalták a hajófenéken megtelepedett kagylók.**“ (Mint később kiderült ezek komoly sérülések voltak az éles kagylók által. Dokumentálva a Pólai haditengerészeti kórház irataiban)

„A hajó a gerincével felfelé, orrával a víz alá merülve még kb. 5 percre lebegett a víz felszínén. A Kingston (fenék) szelepeken süvítve tódult ki a hajót fenntartó összepréselt levegő, azután a hajó lassan elmerült. A vízben úszó emberek mentésében a TEGETHOFF csónakjai mellett hamarosan részt vett az összes biztosító hajó. A kikötő bejárata előtt 3 tengeri mérfölddel az egyik baloldali biztosító egység kifordult az alakzathól, majd visszatérve jelentette, hogy **egy sodródó aknát észlelt.** A Katena sziget mellett elhaladva 5 halászcsonakot láttunk, a legénységük a közelben a parton tartózkodott.“ (Itt is árulás történt a saját kikötőjük bejáratában az olaszérmű „halászok“ aknákat engedtek el a visszavonuló hajók útjába.)

„A torpedónaszádokról átvettük a SZENT ISTVÁN-ról megmentett embereket, **32 tisztet és 845 főnyi legénységi állományú tengerészt. A sebesülteket először a torpedónaszádok orvosai látták el, majd átvételük után friss kötéseket kaptak. Közülük sajnos Serda tengerészkadet és 11 fő legénységi állománya meghalt, a Tajer felé vezető úton, egy matróz pedig röviddel a TEGETHOFF-ra való átszállítása után. Ekkorra már megállapíthattuk, hogy az eltűntek között szerepelt a 160 fő legénységen kívül Maxon de Rövid sorhajóhadnagy, Müller tengerész zászlós, és Sarnitz gépezetvezető is.**

A torpedónaszádokról átvett emberek zöme többé-kevésbé mesztelen volt és csak részben viseltek némi fehérneműt. A TEGETHOFF-on kiosztott egyenruhából csak szűkösen jutott a csupaszon maradottnak, de meleg étkezéssel legalább pillanatnyi enyhülést sikerült biztosítani minden embernek. (A valóság az, hogy valaki sapkát, vagy gatyát, vagy inget kapott, de nem teljes öltözetet.)

A hajórajparancsnok utasítására a kimentettek elszállítása két turnusban történt a 3 db. Kaiman típusú torpedónaszáddal, melyek 11.00-kor már Sebenico-ba érkeztek. Az embereket a POLA-ra kellett átszállítani, mert ez a hajó fiumei rendeltetéssel üresen horgonyzott Sebenico-ban. A legénységgel együtt távozott a SZENT ISTVÁN tisztikarának egy része is.“ (A Tiszteket egytől egyig Póla városába vitték, őket nem rakták fel a Póla nevű szeneshajóra.)

„**Mielőtt még a Sebenico-ból visszatérő torpedónaszádok másodszer is elindultak volna a SZENT ISTVÁN megmaradt legénységével, a 13. sz. jelzőállomáson keresztül parancs érkezett a flottaparancsnokságtól a hadművelet félbeszakítására, és az összes biztosító egységnek a Polaba történő bevonulására. Ennek megfelelően a TEGETHOFF június 10-én 21 órakor az összes hajóegységgel, melyekhez még 2 Kaiman típusú torpedónaszád is csatlakozott Sebenico-ból, elhagyta Tajer kikötőjét.**“

(Egyértelmű, hogy a hajóparancsnok kötelessége, aki élve maradt, gondoskodni a hajótöröttjeiről. A vallomás szerint a hajótörött legénységet a Póla nevű hajóra szállították. Valójában milyen is volt ez a hajó, nos ez egy szénszállító hajó volt, nyitott raktárakkal, amelyekben magasan állt a víz. Így a hajótöröttek állva be lettek zsúfolva a keskeny fedélzeti fémből készült járókra. Történt ez június 10-én. És ők vártak és vártak. Éjjel, akiknek volt helyük, azok lefeküdtek, hasra, majd a hajnali pára, amely a hátukon lecsapódott életeket mentett meg, mivel azt nyalták le, hogy némi vízhez jussanak. E majdnem meztelen emberek szorosan egymáshoz símultak éjjelenként, hogy némileg felmelegedjenek. A nyílt vízen teljesen izolálva voltak, segítséget nem kaphattak. Ha a partról csónak közeledett hozzájuk azokat löni kezdték.

A harmadik napon egy torpedóhajó ételt hozott nekik, kb. 125 gram gulyást kapott mindegyikük. Közben tiltva volt, hogy egymás között szót váltsanak. Inni viszont nem kaptak. Egy kis folyadékhoz jutottak akkor, amikor jött az Ostro nevű vihar és eleredt az eső.

Már sokuknál tudathasadás és tudatvesztés lépett fel. Visszamegyek az ötödik napra. Felmerült a kérdés, hogy érvényesítsék-e a túlélés érdekében a kannibalizmust. És döntöttek. Eltáncolták az örült kannibálok ördögi táncát, és jót nevettek a gondolaton, hogy a kínukban egymást akarták felfalni.

A hetedik napon június 17-én a halálra gyötört és hihetetlenül megalázott tengerészeket elhozták Pólába és ekkor először étkezhetek a kaszárnyáikban.)

„A hajóvezetés kellemes kötelessége a cs. és kir. flottaparancsnokságnak jelenteni, hogy a tisztikar és a legénység az átélt idegfeszítő pillanatokban mindent elkövetett, hogy a legjobb tudása szerint tegyen eleget a követelményeknek. Testvérhajónk pusztulása, amely addig büszke vezérhajónk volt, és amelyet annyi lelkesedéssel követtünk az új babérok leszakítása végett, mélyen a szívünkbe markolt.

Ha a tisztikar és a legénység számára a legjobb bizonyítványt kell is kiadni a szellem, fegyelem és a munkateljesítmény végett, a hajóparancsnoknak mégis külön ki kell emelni Bastendorff korvettkapitány és dr. Janisch sorhajóorvos teljesítményét. A hű kötelességteljesítés kereteit mesze meghaladó önfeláldozásukkal példát mutattak mindenki számára. Ha a SZENT ISTVÁN-ról megmentett bajtársak hálás emléket visznek magukkal az ellátásukkal kapcsolatban a TEGETTHOFF-on eltöltött rövid tartózkodásukról, akkor ezt a fentebb nevezetteknek köszönhetik.“

Aláírás: Pergler sorhajókapitány

(Elfogadom Pergler sorhajókapitánynak a vallomását, mivel az SMS Tegetthoffon a hajótöröttek ellátást kaptak. A sorsukról ezután rendelkezett, kötelességből Seitz sorhajókapitány, az SMS Szent István volt kapitánya, hogy miként, azt megismertük ez előbbi vallomásokból és a fennmaradt ismeretekből, amelyeket megpróbáltak eltitkolni és kódósítani.

A felderített valós tények révén Keil Admirális parancsot adott ki a tettesek felelősgyónására. Az ő távirata Pólába az Admiralitásra 1918 október 10-én érkezett meg, azon a napon, amikor megszűnt a haditengerészet. A nyomozás meg lett állítva.)

A VIZSGÁLAT

erődparancsnok

A hadművelet előkészítése

A cs. és kir. parancsnokság Horthynak Polába történt visszaérkezése után vizsgálatot rendelt el. Alfred Cicoli ellentengernagy elnökletével bizottságot alakított, melynek Johann Firmian gróf ellentengernagy és a Franz Laufer sorhajókapitány voltak a tagjai. A bizottság áttanulmányozta az összes írásos beadványt, és kihallgatta mindazon személyeket, akik a SZENT ISTVÁN megtorpedözása és elsüllyesztése körülményeinek felderítésében számításba jöhettek mint tanúk, vagy szakértők. A Polában 1918. augusztus 1-én kelt, 4908 P.K. jelzésű jegyzőkönyv, a csak olasz nyelven meglévő fogalmazvány fordítása, s a következőképpen hangzik:

4908-P.K. 1918. Pola, 1918. augusztus 1. Szigorúan Titkos!

A flottaparancsnokság az Otrantoi - szoros elleni vállalkozásra a mellékelt utasításokat adta ki, de ezek a dokumentumok hiányoznak.

Ezt a hadműveleti tervet a parancsnokok az elosztó szerint megkapták. A VIRIBUS UNITIS csoport a flottaparancsnok parancsnoksága alatt június 8-án a parancs szerint kifutott. Június 9-én délután **Heinrich Seitz sorhajókapitány** az 1. csatahajóraj, egyben a SZENT ISTVÁN és a 2. Hadműveleti Csoport parancsnoka magához kérte a TEGETTHOFF és a csoporthoz beosztott 7 biztosítóhajó parancsnokát, hogy megbeszélje velük a tervezett vállalkozást. Az egyes parancsnokok számára a mellékelt vázlat szerint kijelölték a menetközben elfoglalandó helyeket.

(Ez a vázlat hiányzik, de akkor hol van?)

Stanislaus Witkowski korvettkapitány, a VELEBIT romboló parancsnoka, tagadja ennek a rendelkezésnek a kiadását és a továbbiakban is kitart az állítása mellett.(Hogyan lehetséges ez ?)

A törzsfőnök az érintendő világítótornyok készenléte helyezését és a polai kikötőzár kinyitását illetően utasításokat kért a hajórajparancsnoktól. A hajórajparancsnok úgy tűnik, nem tulajdonított különösebb figyelmet a kért utasítás második részének, mivel megjegyezte, hogy a kérdések rendezésére már elküldte Friedrich Niemann (A hú tisztjét) fregatthadnagyot a tengeri kerületparancsnokságra. A tengeri kerületparancsnokság viszont azt állítja, hogy csak a világítótornyok aktivizálására kapott parancsot, továbbá azt, hogy csak az ez időben tengeren tartózkodó egységek után érdeklődtek. A hajórajparancsnok csak a hajóraj kifutása előtt 20 perccel vette észre, hogy semmi előkészület nem történt a kikötőzár kinyitására, és a legerőteljesebben követelte a nyitást. Ekkor tudta meg a törzs főnökétől, hogy ez ügyben nem ment ki parancs. H. Seitz sorhajókapitány azt gondolta, hogy ezekről a részletekről a törzs főnöke gondoskodott. A késedelemnek azonban nem tulajdonított különösebb jelentőséget, mert úgy vélte, hogy azt később behozhatja a megnövelt sebességgel.

(Ehhez én képtelen vagyok hozzászólni, mivel tudomásom szerint, a nagy gonddal megtervezett hadművelet olyan részletekben volt kidolgozva, hogy elképzelhetetlen a számomra ekkora felfordulás a kikötőzár nyitásánál, ami nagyon fontos művelet volt az időtartás végett. Ismételten felmerül bennem a kérdés, hogy a tények tudatos ferdtítése az összezavarás jegyében nyilatkoznak-e az érintettek? Viszont van egy verzió, hogy egyszerűen elrontották a zárat és csak késve tudták biztosítani a kihajózást. A célja valakiknek az egység kettéválasztása volt.)

A 78-as torpedónaszád 03.15 körül a SZENT ISTVÁN első árboccsúcsán lévő jelzőlámpa rövid-hosszú felvillanását észlelte, amelyet más egységek is megfigyeltek, ha nem is határozottan. Valamivel 03.30 előtt a SZENT ISTVÁN őrtisztje, Szentgyörgyi Szegner Jenő sorhajóhadnagy ellenőrizte a biztosító egységek pozícióját. Mindegyik a helyén volt és távcsővel megfigyelhette őket.

(Nagyon fontos felvetés. A sötétben az SMS Szent István valakinek fényjelzést adott, hogy hahó itt vagyunk, ide gyere...Majd jött a válasz a két torpedó.)

A SZENT ISTVÁN megtorpedozása

A SZENT ISTVÁN parancsnoki hidján nem hallották a riadójelzést, ellenben hangos kiáltozást hallottak a 76-os fedélzetéről, és egyúttal észrevették a saját hajójuk felé tartó két torpedó nyomvonalat, amelyeket a megkezdett fordulás ellenére sem lehetett kikerülni. Az első torpedó az elülső, a második a hátsó kazánház tájékán csapódott be. A parancsnoki hídon két tompa robbanást éreztek. A második vízoszlop magasabb volt az elsőnél, amely fehéres színű volt, míg a második sötétnek látszott. Az árbockosárban tartózkodó két figyelő jelentette a torpedókat, mikor azok 100 - 200 m távolságban voltak. A tüzértiszt mindkét robbanást tompának jelezte, az éppen a III. kazánsornál tartózkodó gépüzemvezető pedig a hajót erősen megrázó, fülsüketítő robbanásnak minősítette a detonációt.

„A hajó azonnal 10°-al megdőlt jobbra. Feltételezhető, hogy mind a két lék a vízvonallal 5 - 6 méterre lehetett. A robbanás nyilvánvalóan áttörte a hajó külháj lemezeit, a dupla hajófalak közötti keszont és a torpedóelleni hosszanti válaszfalat. Az elülső kazánházban felszakította a hamukiöntő aknát, melyen egy 30 cm átmérőjű vízszögű lövedék a térségbe.“

„A hátsó kazánházat eltaláló torpedó nagyobb pusztítást okozott. A hátsó szénkamrában feltépte az első robbanástól meggyengült rekeszfalakat. A jobboldali lengéscsillapító hosszirányú borda felől igen erős vízbetörés támadt a kazánok alatt. A kazántér csakhamar megtelt vízzel, úgyhogy a szükséges biztonsági rendszabályok végrehajtása után ki kellett üríteni. Ennek a kazánnak a fő gőzvezetékét elzárták, hogy lehetővé tegyék az elülső kazántér kazánjainak

működését. Ebben a kazánházban röviddel az első torpedótalálat után a rostélyok elárasztása miatt ki kellett iktatni mindkét jobboldali kazánt majd kisvártatva a középső kazánokat is. **A két fennmaradó kazán a növekvő dőlésszög ellenére is majdnem az elsüllyedésig üzemelt.**

A fedélzeten hozott mentési intézkedések

A torpedótalálat után közvetlenül, amikor a hajó lelassított, a legénység néhány tagja a vízbe ugrott. A 78-as torpedónaszád halászta ki őket. Ellenük hadbírószági eljárás indult.

(A süllyedő hajóról először a patkányok menekülnek.)

A világítás az állandóan csökkenő gőznyomás miatt 05 órakor kialudt. A dőlésszög állandóan nőtt, úgyhogy a parancsnok elrendelte az alsó helyiségek kiürítését, valamint a még üzemelő kazánok tüzének kioltását. **Egy tompa robbanás - valószínűleg egy válaszfal átszakadása - után a hajó lassan borulni kezdett.** Mikor már a fedélzet is a víz színéhez ért, felhangzott a parancs: "Minden ember hagyja el a hajót!"

(Ismerjük az előző két tompa robbanást, amely a hajótestben egy óriási hangos robbanásnak tűnt, most itt van a harmadik. Emlékeznek arra a harmadik lyukra a roncsban. Azt belső robbanás okozta, kifelészakítva a lemezeket. Nem a vízmentes válaszfal beszakadása okozta, hanem egy robbanó töltet, amelyet bévülről helyeztek a hajó oldalára. Most érthető az az állandó hangszó, amely kimondja, hogy a hajó rosszul volt építve, gyöngye válaszfalakkal, stb.)

„ 06.05-kor a SZENT ISTVÁN felborult. A lövegtornyok kiestek a csapágyaikról, emiatt a hajógerinc egy kissé jobban kiemelkedett a vízből, majd ezután a hajó végleg elsüllyedt. /Néhány évvel ezelőtt a SZENT ISTVÁN roncsát kutató búvárok -1994 szeptember 24-én az osztrák-német búvárexpedíció, melynek tagja volt Csukás László- megállapították, hogy a lövegtornyok a helyükön maradtak - a cikk szerzőjének megjegyzése. (Kiegészítette Csukás László.)

A legénység mentésében minden jelenlévő egység részt vett.

Veszteségek:

Tisztek: 1 halott, 3 eltűnt.

Legénység: 13 halott, 72 eltűnt, 29 sebesült.

A további út.

Azután, hogy a TEGETTHOFF 10.38-kor horgonyt vetett Porto Tajer-ben, a SZENT ISTVÁN összes túlélőjét, 32 tisztet és 845 fő legénységet átvették a kísérőhajók **Ennek felét 3 torpedónaszád Sebenico-ba (Sibenik),** szállította, a többi pedig, mivel parancs érkezett a vállalkozás félbeszakítására a TEGETTHOFF Polába vitte.

(Igen az első fele került a Póla szeneshajóra.)

A titoktartás

A hadműveletet erősen titkolták. Még a Polában lévő magasabb parancsnokságok sem tudtak róla. A résztvevő parancsnoknak csak az utolsó pillanatban hozták tudomására a hadműveleti parancsot, és az egyes hajók fedélzetén senki sem tudott a tervezett vállalkozásról. A kísérőhajóknak is csak az első éjszaka útirányát és úti célját adták meg. Másrészt azonban a tervezett hadművelet sikerének előfeltétele volt az egész flotta teljes

harckészültsége. Ezért a szabadságolt személyzetet legalább 14 nappal korábban vissza kellett hívni. Megtévesztési célból azt a hírt terjesztették, hogy az 1. hajóraj gyakorlásra fut ki a Fasana csatornába.

Jellemző viszont az a tény is, hogy Bécsben nyíltan beszéltek a vállalkozásról, és az is, hogy Dalmáciában és az albán partokon biztosra várták a csatahajók megjelenését. Még ha az ellenség tudott is a tervezett vállalkozásról, **kizárt, hogy olyan részletes információk birtokában lett volna, amelyek lehetővé tették azt, hogy MAS-okat küldjenek lesállításba az előrelátható útvonalra.** Ezzel szemben viszont nem zárható ki teljesen az, hogy a polai kikötőből való kifutás közben, a rövid ideig egy fényszóró által megvilágított SZENT ISTVÁN-t az ellenség egyik felderítő repülőgépe meglátta, de ebben az esetben valószínűtlen a 4 órával később bekövetkezett támadás.

VÉLEMÉNY

A jelzőlámpa felvillanását az árboccsúcson nem lehetett kinyomozni, mert bizonyos anyagdeformálódás miatt előfordulhatott egy nem szándékos üzembe helyezés, de nincs kizárva a szándékos működtetés sem.

(Bizony nem zárható ki, sőt a dolgok nagyon is egybe vágnek.)

A nagy sietségben elfelejtették elrendelni a csoportnak a polai kikötőből történő kifutására, a kikötőzárak időbeni kinyitását. Ez a szóbeli parancs félreértésén alapult. Mindenesetre a törzsfőnök feladatai közé tartozott az, hogy meggyőződjön a kiadott parancsok pontos végrehajtásáról. Enyhítő körülmény a hiányzó tervezési tapasztalat, amivel az idősebb tiszteknek rendelkezniük kellett volna, és akiknek kötelességük lett volna közbelépni, amint ebben az esetben ki is tűnik.

A csoport egyórás késéssel kelt át a kikötőzárakon. A TEGETHOFF harci naplójában megadott időpontok se nem teljesek, se nem helytállóak. A bójától való indulás és a Pericolosa világítótorony előtti fordulásig nem található feljegyzés, amely kérdéssé teszi a hajónapló vezetésének célját.

(Mindezek fényében számomra úgy tűnik, mintha a rulettasztalnál, vagy a kártyabarlangban ülnék. Minden csalás hazugság meg van engedve, csak rá ne jöjjön a károsult.)

Hajózás a SZENT ISTVÁN megtorpedozásáig

Néhány csapágó felmelegedését, amelyek közül csak a baloldali turbina főcsapágó befolyásolta hátrányosan a menetet, az üzemi tapasztalatok hiányának kell felróni. A behajózott gépész főnökök egyike sem csinált végig a hajóval említésre méltó utat, magát a gépüzemvezetőt és stábját is csak röviddel az indulás előtt hajózták be.

A titoktartás

Az abszolút titoktartást célzó intézkedéseket bizonyos értelemben túlzásba vitték, de ez mégsem járt a kívánt eredménnyel. Bécsben és a Monarchia déli részén is, már jó idővel a hadművelet előtt beszéltek a vállalkozásról, és a hírek alapvetően meg is feleltek a valóságnak.

Nem valószínű, hogy a tervezett útvonalat elárulták volna, mert azt szándékosan a szokásos útvonaltól eltérően **választották meg. A kifutás napjának és órájának elárulására sem lelhető fel bizonyíték. A SZENT ISTVÁN-nak a kifutás alatti rövid megvilágítása gyanúra adhat okot, de ezt valószínűtlennek lehet tekinteni.** Az ellenséggel való találkozás, amint az ellenséges sajtóból is

kitűnik, pusztán véletlen volt. Rizzo közli, hogy a hajók erős füstkibocsátását már messziről észlelte akkor, amikor elhatározta, hogy a dalmát szigetek melletti, addig eredménytelen cirkálása után, visszatér a támaszpontjára.

(Ezt a 8. részt a Titoktartás cím alatt teljesen laikusnak, ködösítésnek, félrevezetőnek és primitívnek veszem. Tehát ezzel érdemlegesen nem kell foglalkozni, csak egy szóval, mosollyal az arcon azt kell mondani az íróknak hogy NEM.)

A Hadügyminisztérium felállított egy komissziót a hajó elsüllyedésének okai felderítésére, ahol a meglévő dokumentumok alapján meghalt 89 ember, más források szerint 119.

Keil Admirális, aki a király nevében cselekedett, a minisztériumnak visszaadta a jelentést, hogy az nem teljes, mivel, az nem tartalmazza az esetleges szabotázsát és hazaárulást. Szintén maradtak fenn dokumentumok arról, melyek megdöntik azon állítást, hogy a magyar Danubius hajógyárban a hajót rossz minőségben építették meg, gyenge vízmentes válaszfalakkal és gyenge minőségű válaszfalakkal a kazánházak között.)

Narwalli Konek Emil fregattkapitány
a cirkáló flottilla vezérkari főnöke 1917 májusában

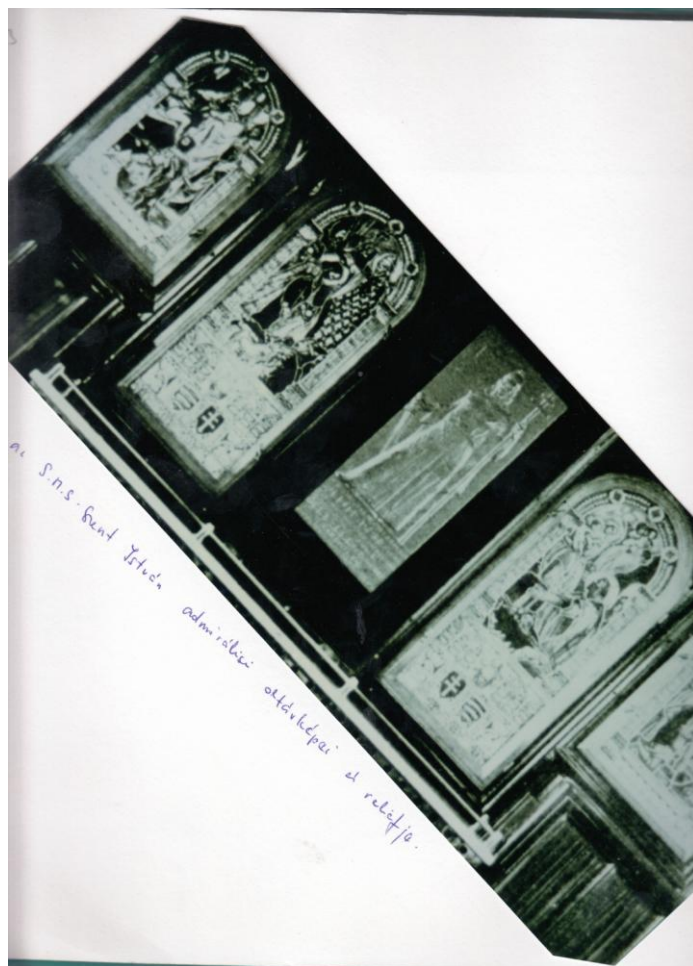
A Győr-i születésű Narwalli Konek Emil fregattkapitány, vezérkari főnök 1917 májusában.

(A hajó elsüllyedésének részleteit ismerjük a flotta vezérkari főnökének emlékiratából, aki együtt hajózott Horthyval az SMS Viribus Unitis zászlóshajón, kit Narwalli Konek Emilnek hívtak, Győrben született, ő egy kitűnő tengerész, matematikus volt, aki 16 nyelvet beszélt.

Horthy minden erőt összpontosított az ún. Korfu Terv kidolgozására. A parancsnokság mindent megtett azért, hogy a terv titokban maradjon, sajnos a hadművelet lefolyása és annak

sikertelensége a példája az ellenkezőjének. Az SMS megtorpedozása felveti a lehetőségét az árulásnak. Úgyszintén a Flotilla parancsnokának is volt egy sejtése erről, de bizonyosságot csupán a Monarchia szétesése után nyert (14.12.1918.).Mondja: azon a napon általa ismert két személy utazott Lovranból Pólába. Hangos beszédre lett figyelmes. Általunk is ismert középiskolai tanár, horvát-szerb nemzetiségű, de olasz érzelmű ,beszélt két fiatalemberhez : „Anche le perdita della SZ.I.la dobbiamo alla nostra brava X.Y.“ (A Szent István megsemmisítését köszönhetjük a mi dicső X.Y.-unknak)

X.Y-ont jól ismertem.Azt beszélték róla, hogy a háború alatt titokban az olaszoknak dolgozott és hordta nekik a híreket. Volt néki egy rokona,tartalékos tengerésztiszt, akinek a beosztottsága által lehetek információi a mi terveinkről, amelyeket egy pár nappal a manőver előtt szerezhetett. Lehetséges, hogy ezeket az információkat átadta az olaszoknak.“Ez cáfolja azt a véleményt,hogy Luigi Rizzo véletlenül talált rá az ellenségre és az ő csendes, gyors és ugró torpedócsónakjával a MAS-15-el így elsüllyesztette két torpédóval az SMS SZENT ISTVÁNT. Rizzo éjjel elrejtőzködött a Premuda sziget mögé a legjobb időben és észrevétlenül kihajózott a konvojon keresztül, megfordult és kilőtt az SMS SZENT ISTVÁN oldalára.Olyan pontosan találta el a kazánházakat,hogy a teoretikusan elnemsüllyeszthető hajó pár óra alatt a tenger fenekére süllyedt.

Az SMS Szent István admirális i szalonja oltárképei és reliéje

**Luigi Rizzo korvettkapitány, a Szent István
csatahajót elsüllyesztő torpedócsónakraj
parancsnoka**

MAS típusú olasz torpedócsónak

A torpedók találata után

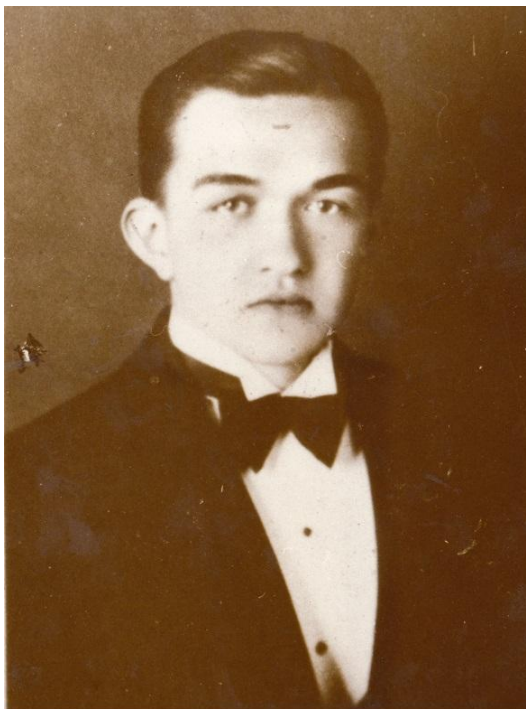
Maxon Róbert vezetése alatt a kazánházban a kazánokat üzembe tartották. A szükséges vízmentes rekeszeket zárva tartották. Némelyik szekciót elárasztották vízzel így elérték azt, hogy a hajót vízszintes helyzetbe hozzák. Így a hajó el volt készítve a **Tegetthoff** általi vontatásra. Ekkor jött a harmadik robbanás ami a hajó belsejében óriási robajjal járt. A hajóhídon ezt a robbanást is olyan kicsinek hallották, mint az előző kettőt. Ezután rohamosan megdőlt a hajó és azonnal megszűnt az áramszolgáltatás. A gépészek kimenekülni nem tudtak, mivel valaki rájuk zárta a fedélzeti páncélajtót.

Az átfordulás pillanata

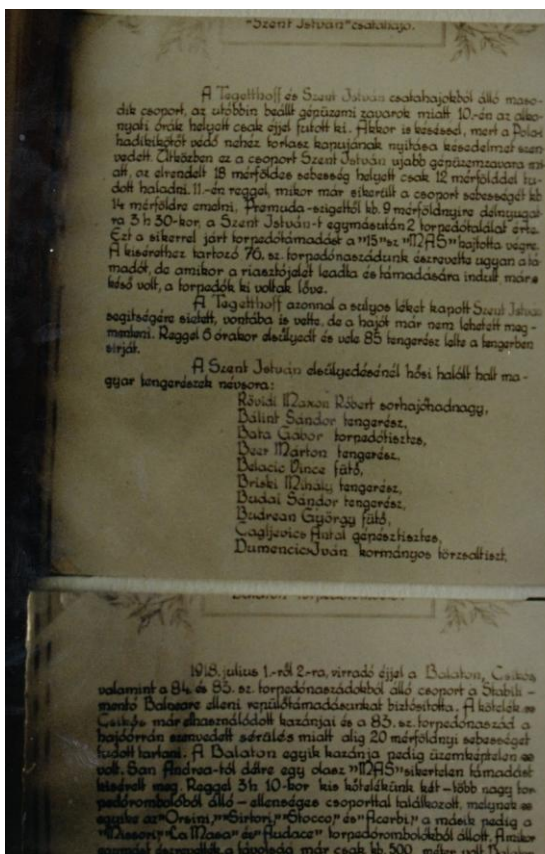

Sági Gyula az SMS Szent István lelkésze

Dr. Dr. Capt. JUBA Ferenc érettségi tablóképe

Az alábbi dokumentumot Dr. Dr. Capt. Juba Ferenc kutatta fel. Egy bécsi magángyűjtő tulajdonában van és csak a sokadik kérésre engedte ezeket lefotózni.

A budapesti Horthy Miklós hídőrányek talpazatába befalazott dokumentum az SMS Szent István tragédiájának leírásával

Bécsben található magángyűjteményben

Dagicsovics Mihály tengerész,
 Ferenc Antal tengerész,
 Frada Áron tengerész,
 Gallin János tengerész,
 Grizicics János tengerész,
 Hammecz Henrik gépésztisztas,
 Hald Ferenc tengerész,
 Kranejecz József távirásztisztas,
 Kubace István fűtő,
 Kukuljan Pál fűtőtisztas,
 Madár József tengerész,
 Márkus György gépésztisztas,
 Madan József tengerész,
 Matovics Sándor ágyúosztas,
 Molnár Imre fűtőtisztas,
 Pávány Márton ágyúosztas,
 Popelán Sándor tengerész,
 Schall Lajos tengerész,
 Szilvay Ferenc torpedóosztas,
 Simcich Jusztus torpedóosztas,
 Simcich János fűtő,
 Snaf János gépész,
 Spácz Simon ágyúosztas,
 Francsics József tengerész,
 Stankovics Miklós aknásztisztas,
 Strahberger István gépész,
 Szpisák Gyula ágyúosztas,
 Szűcs Antal kormányos,
 Varga Pál torpedóosztas.

hajó előléd része megtelt a behatolt vízzel. A Csikós a kazánházba
 került találatot, a 85. sz. torpedónaszádon a lobogókötélhez ütődve
 robbant egy gránát, a 88. sz. torpedónaszádnak pedig az antennáját
 ütötte le.

Veszteségünk csak 5 sebesült volt, ezek közül 2 a Ba-
 laton-on, 2 a Csikós-on és 1 a 85. sz. torpedónaszádon, míg az
 ellenség vesztesége csak a Stocco rombolón 2 halott és 6 sebesült.

Július 11-én, repülőink támogatására kiküldött Usko-
 ku és Dukka Bari-tól 40 mérföldre északkeletre a tengerre leszállott
 12 sz. orosz repülőgépet elfogták, a rajta levő 2 tisztat foglyul ejtették,
 és a repülőgépet sérteletlenül Cattaroba vontatták.

Bár torpedóegységeink szüntelenül kint voltak a tenge-
 ren, ahol főleg számos repülőátmadást biztosítottak, nagyobb össze-

Dr.Dr. Capt. Juba Ferenc

Martini Miklós, a KuK hadiflotta fotósa és filmese volt . Végigfotózta az SMS SZENT ISTVÁN építését és Ő filmezte le az elsüllyedését is az SMS VIRIBUS UNITIS zászlóshajóról, melynek kapitánya ekkor Horthy Miklós volt. A képen levélírás közben, (Svájcban, ahol ekkor élt) mely levelet Juba Ferencnek írja, ehhez csatolta azt a kis dobozt az asztalon, melyben 7x9 cm-es színes diafilmek voltak (fotók) .Az Ő képei valószínűleg ebben az írásban láthatók először.

Martini Miklós

Sikeres expedíció .

1993 őszén a tengerfenék kutatás közben találták meg a bűvárok az SMS SZENT ISTVÁN csatahajó roncsát. Egyetlen merülést végeztek el rajta akkor. Martin Fischer egy víz alatti skúterrel körbeúszta a hajóroncsot. Megállapította, hogy az ágyúk nem estek ki a tornyokból. A hajó orra letörött, így egy széles nyílás keletkezett a törésnél. A hajó a fedélzettel lefelé süllyedt el. A fedélzet szinte az iszapba ágyazódott be, bejutni onnan a hajóba lehetetlennek tűnt.

A roncs 66.5 m. mélyen fekszik. Tíz mérföldre a tragédia után megadott helytől. Tehát tévesen adták meg a pozíció adatait valamilyen okból.

Majd a megtalálás után elkezdődött a szervezkedés az 1994. évi egyhetes expedícióra. Az előző évi expedíció ki lett bővítve, sőt még két kutató történész is csatlakozott a csapathoz. Az expedíció tagjai osztrák, német bűvárok voltak. Én is csatlakoztam ehhez a csapathoz. Nem utolsósorban maga a hajó tulajdonosa, a tapasztalt Jani Kovacsics bűvár is ott volt Jugoszláv részről.

Hat sikeres merülést végeztünk el. Ez az idő csupán arra volt elég, hogy felmérjük a helyzetet és némi dokumentációt készítsünk. A csapat átadta a koordinátákat a készülődő magyar expedíciónak, így ők egy hónappal később merültek le a roncsához.

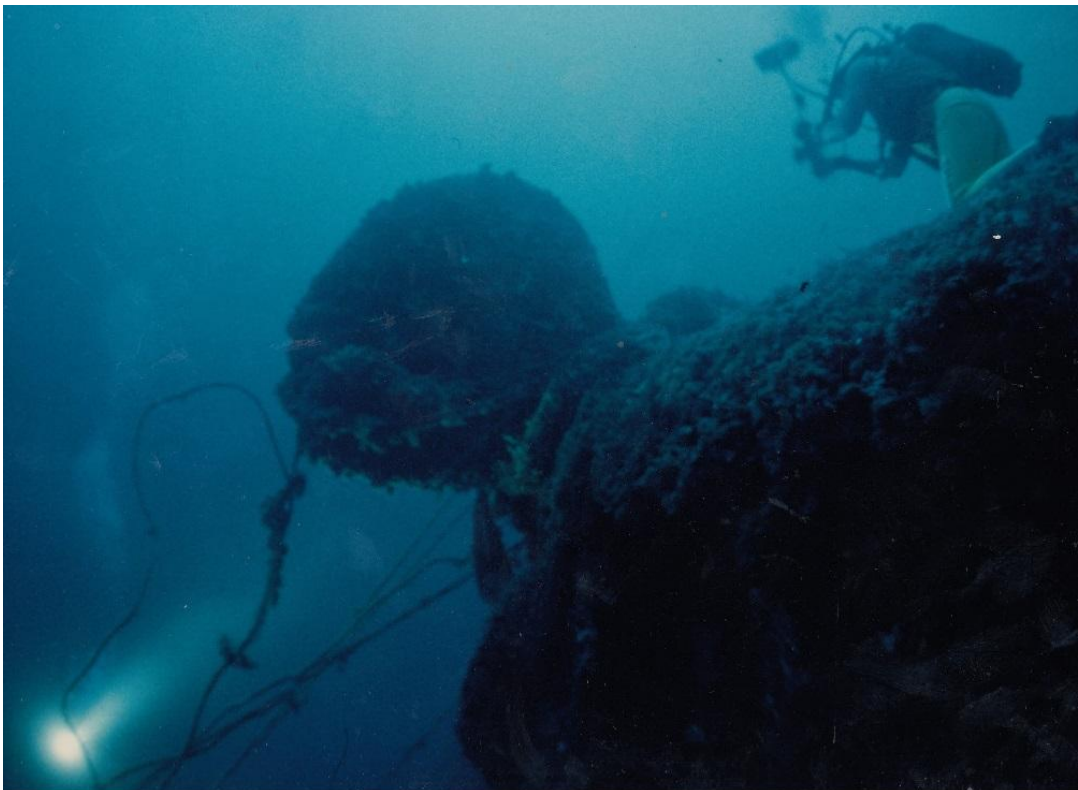
1995 őszén ez a csapat ismét egy expedíciót indított, amely a rossz idő végett, viharos tenger, a víz alatti nem kielégítő látó távolság miatt sikertelen volt.

1994 szept. 23, Medveja - behajózás

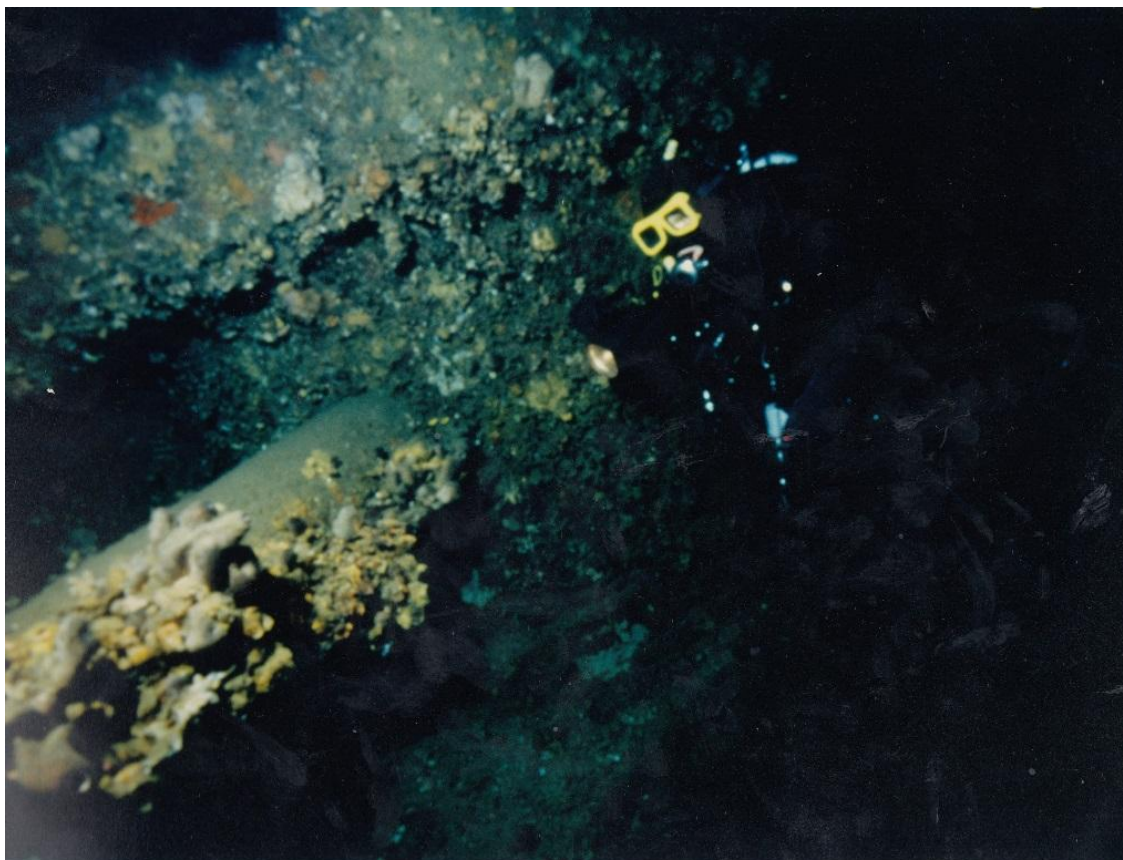
1994 szept. 26, Lusin Piccolo, merülések után a kikötőben

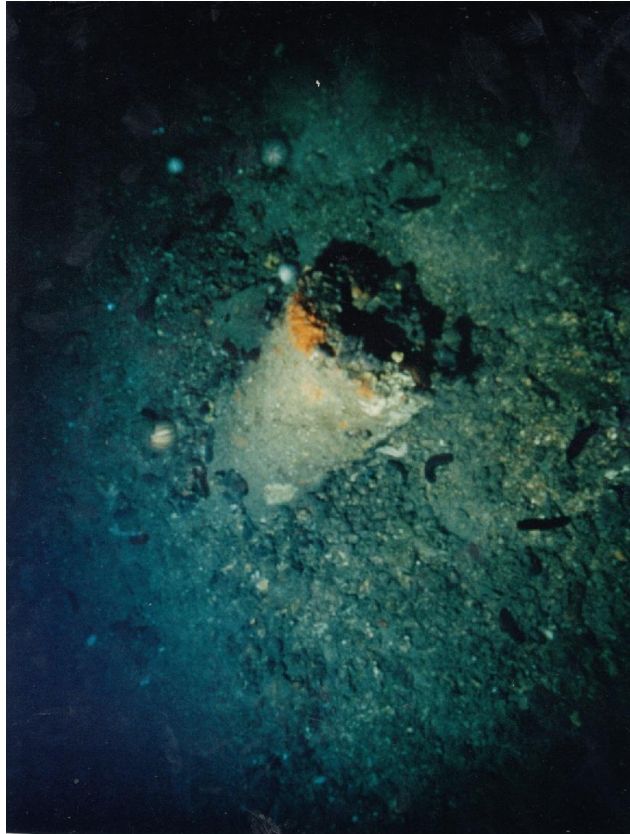
Az elsüllyedt SMS Szent István hajócsavarja

Az SMS Szent István egyik 305 mm-es iszapba ágyazott ágyúcsöve

Az egyik 150 mm-es ágyú csöve

Ágyúcső az iszapban

Árbóckosár

Az SMS Szent István admirálisi szalonja

Alul a szalon csillárja, amelyet később az egyik magyar expedíció hozott a felszínre.

Búvár és a hajócsavar

Az admirálsi terasz és hátsó ablaknyílásai

Felhasznált források :

- A bécsi haditengerészeti levéltár.
- Dr.Dr.Capt.Juba Ferenc gyűjteménye és személyes elbeszélései,feljegyezve,kép és hang rögzítése.
- Az expedíciónk 1994 szept.24-30 tagjainak fotói.
- Csukás László gyűjteménye ebben a témában.
- Martíni Miklós fotói a csatahajó építésekor , színes diapozitívok.

Az eltűntek és az elhúnytak listája a SZENT ISTVÁN Csatahajó elsüllyesztésekor. em volt tudomásom ilyen lista létezéséről, sőt akik kutattak ebben a témában nem tudták a pontos számot, ami 89 fő. A bécsi levéltárban jutottam hozzá ennek a másolatához, itt fellelhetők a nevek, a származás.

Elképzelhető, hogy ez a lista eljut a leszármazottakhoz. Gondolom, hogy nem kaptak kielégítő választ a történekről.

Comodoro, P. N. S. Herold Istvan

Abt. i. / M. J. 27. 526

Abschrift.

Verlustliste. „Istvan“

Hintername	Charge	NAME	Dienststellung (Schiff, Fahrzeug, Objekt etc.)	Heimatsberechtigt od. zuständig			Geburtsjahr	Aktion (mit Angabe des Datums)	Tote, Verwundet	Verwundet (Verwundeten)	Verwundet (Kriegesgefangenen)	Anmerkung
				Land	Politischer Bezirk (Kommune)	Ort						
	Recht	Robert										
	Recht	Mason de Róvid	Recht				1880		1			
	Recht	Emil					1884		1			4 Hal.
	Recht	Josef					1900		1			
		Anton					1888		1			
7.	Recht	Juan					1881		1			18. wozt.
6.	Recht	Michael					1892		1			
1.	Recht	Michael					1896		1			
2.	Recht	Emil					1885		1			
2.	Recht	Johann					1891		1			
1.	Recht	Josef					1892		1			
5.	Recht	Josef					1894		1			
5.	Recht	Josef					1893		1			
3.	Recht	Peter					1894		1			
5.	Recht	Martin					1886		1			
5.	Recht	Ferd.					1893		1			

*) Mit „1“ in der betreffenden Rubrik ausfüllen.

Blumberg

Al.

0

2

Nr.	Charge	NAME	Dienstleistung (Schiff, Fahrzeug, Objekt etc.)	Heimatsberechtigt od. zuständig			Geburtsjahr	Aktion (mit Angabe des Datums)	Tot *	Verwundet (Vorseh. Jan *)	Verwundet *	Kriegsgefangen *	Anmerkung
				Land	Politischer Bezirk (Kontinental)	Ort							
12	14. Okt. 2830/00	Franz	✓	Österreich	Wien	Neubau	1890						
15	14. Okt. 5663/13	Franz	✓	Österreich	Wien	Neubau	1892						
15	3. III. 4789/13	Josef	✓	Österreich	Wien	Neubau	1891						
15	1. Jan. 413/17	Johann	✓	Österreich	Wien	Neubau	1899						
9	2. III. 443/11	Johann	✓	Österreich	Wien	Neubau	1892						
5	3. III. 8389/14	Antonio	✓	Österreich	Wien	Neubau	1896						
3	1. III. 1144/13	Alain	✓	Österreich	Wien	Neubau	1895						
10	1. III. 5734/14	Alexander	✓	Österreich	Wien	Neubau	1891						
2	2. III. 1209/18	Josef	✓	Österreich	Wien	Neubau	1896						
13	2. III. 6237/14	Gabriel	✓	Österreich	Wien	Neubau	1892						
8	1. III. 1905/14	Rudolf	✓	Österreich	Wien	Neubau	1895						
8	1. III. 7189/14	Otto	✓	Österreich	Wien	Neubau	1892						
13	1. III. 2264/14	Anton	✓	Österreich	Wien	Neubau	1892						
4	1. III. 1594/14	Josef	✓	Österreich	Wien	Neubau	1893						
1	"	Samuel	✓	Österreich	Wien	Neubau	1893						
1	2. III. 7014/14	Josef	✓	Österreich	Wien	Neubau	1893						
8	1. III. 1938/18	Leopold	✓	Österreich	Wien	Neubau	1893						
8	1. III. 156/04	Emmanuel	✓	Österreich	Wien	Neubau	1884						
15	2. III.	Konrad	✓	Österreich	Wien	Neubau							

Kampfnr.	Chargé	NAME	Dienststellung (Schiff, Fahrzeug, Objekt etc.)	Heimatsberechtigt od. zuständig			Geburtsjahr	Aktions (mit Angabe des Datums)	Tot*	Vermitt. (Verschollenheit)	Verwundet *	Kriegsgefangen *	Anmerkung
				Land	Politischer Bezirk (Kantons)	Ort							
4	136	8133/14 Ludwig Schall ✓ ✓	1. Abt. 2. Kanal, St. Peter	Uruguay	Montevideo	dt.	1892		1				
3	276	4237/13 Alexander Budac ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1892		1				
4	"	2502/14 Stevan Krotic ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1891		1				
1	"	7109/14 Karl Kavic ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1892		1				
3	"	1578/08 Antonio Ferrer ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1887		1				
4	"	8832/14 Anton Furdac ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1893		1				
5	1	1689/15 Johann Gracic ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1896		1				
2	2	1707/14 Ludwig Gellero ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1893		1				
6	2	1234/16 Pasko Juric ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1898		1				
6	2	3087/14 Peter Kralic ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1893		1				
3	2	1706/13 Nikola Z. + 999 ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1891		1				
2	2	871/02 Mathias Ferrer ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1881		1				
2	2	1235/15 Peter & Michael Smijul-Ferric ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1897		1				
3	"	5445/14 Emil Schreier ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1894		1				
5	"	4839/13 Janos Kencsics ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1892		1				
1	3	3572/16 Jibor des Krite ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1894		1				
2	2	5225/14 Alexander Bilent ✓ ✓	"	Uruguay	Montevideo	dt.	1893		1				

2. R.

Verlustliste.

Kategorie	CHARTE	NAME	Dienststellung (Schiff, Fahrzeug, Objekt etc.)	Heimatsberechtigt od. zuständig			Geburtsjahr	Aktion (mit Angabe des Datums)	Tot *	Vermißt (Verschollen) *	Verwundet *	Kriegsgefangen *	Anmerkung
				Land	Fälligkeit (Kontin.)	Ort							
R. 1	6	299/16 <i>Michail</i> <i>Christi</i> ✓✓	Grad. Schmelzwerk	Ungarn	1893	1893		1					
	4	8274/14 <i>Karl</i> ✓	"	Ungarn	1893	1893		1					
	6	7652/14 <i>Josif</i> ✓	"	Ungarn	1891	1891		1					
	2	7200/14 <i>Alexander</i> ✓	"	Ungarn	1893	1893		1					
	2	3993/16 <i>Otto</i> ✓	"	Ungarn	1893	1893		1					
	7	2943/17 <i>Franz</i> ✓	"	Ungarn	1900	1900		1					
	6	2616/16 <i>Karl</i> ✓	"	Ungarn	1895	1895		1					
	9	2277/12 <i>Franz</i> ✓	"	Ungarn	1891	1891		1					
	9	1694/14 <i>Rudolf</i> ✓	"	Ungarn	1896	1896		1					
	9	4577/14 <i>Anton</i> ✓	"	Ungarn	1893	1893		1					
R. 2	9	4575/13 <i>Wenzel</i> ✓	"	Ungarn	1892	1892		1					
	8	4158/14 <i>Franz</i> ✓	"	Ungarn	1895	1895		1					
	8	1949/14 <i>Michael</i> ✓	"	Ungarn	1894	1894		1					
	8	1748/14 <i>Rudolf</i> ✓	"	Ungarn	1894	1894		1					
	8	1748/14 <i>Wojtzech</i> ✓	"	Ungarn	1894	1894		1					
	8	5803/14 <i>Karl</i> <i>Stefan</i> ✓	"	Ungarn	1892	1892		1					
	8	<i>Basimirov</i> ✓	"	Ungarn	1892	1892		1					

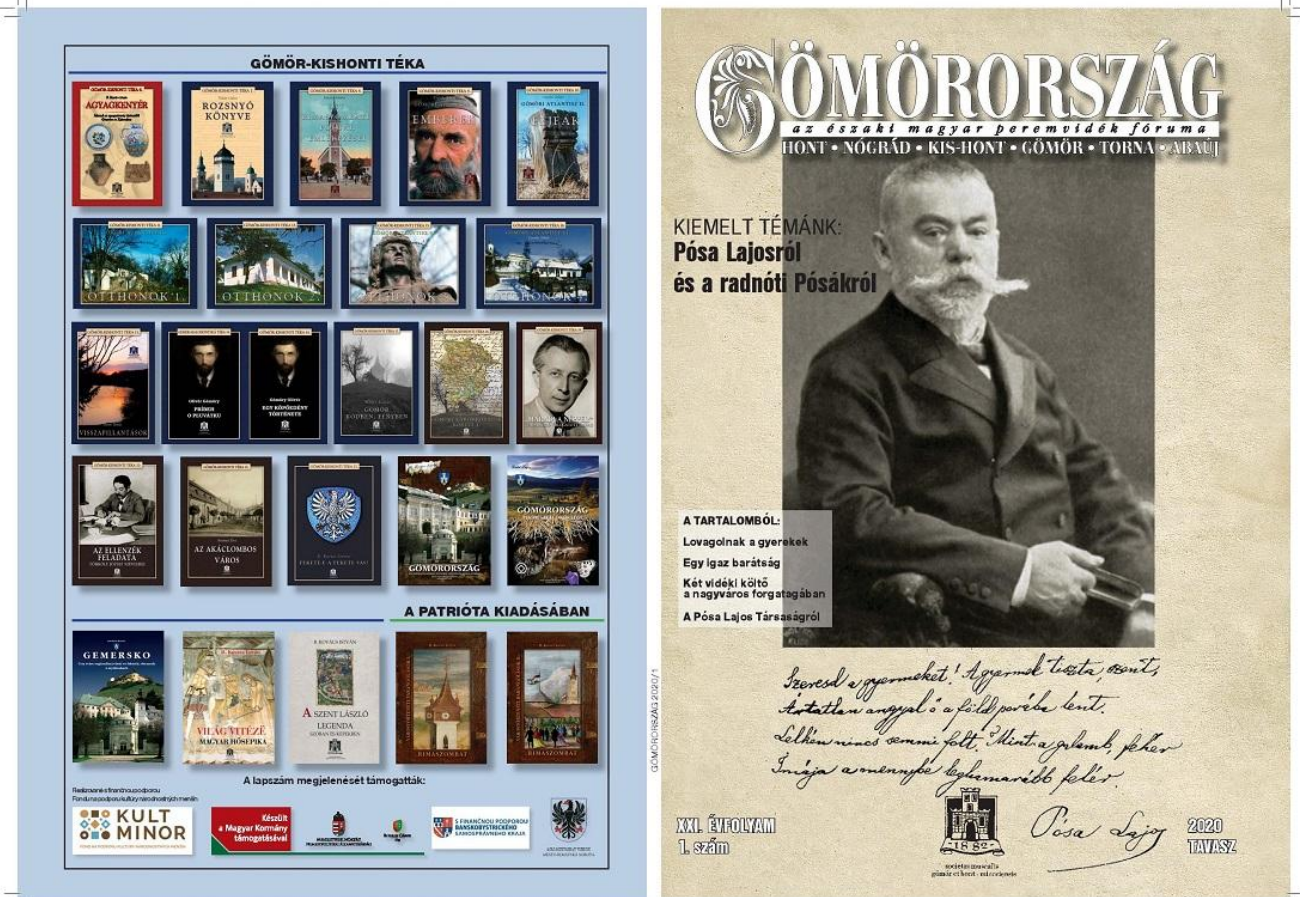
* Mit „1“ in der betreffenden Rubrik anfüllen.

Kontingentsnummer	Charge	NAME	Dienststellung (Schiff, Fahrzeug, Objekt etc.)	Heimatsberechtigt od. zuständig			Geburtsjahr	Aktion (mit Angabe des Datums)	Tot	Verwundet (Vorsehollen)	Verwundet *	Kriegsgefangen *	Anmerkung
				Land	Politischer Bezirk (Gemeinde)	Ort							
8	1	7448/14 Emil Tillen ✓	9009 Konz. Station	Ö.	Ukers	Ukers	1897	1					
9	2	5633/12 Alexander Miatovics ✓	"	Ungarn	Ujváros	Ujváros	1892		1				
8	1	6279/14 János Kupisak ✓	"	Ungarn	Ujváros	Ujváros	1893		1				
8		7601/14 Johann Pasata ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1893		1				
9	2	2229/14 Luka dostinc ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1893		1				
8	1	9569/14 Miloš Stanković ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1894		1				
11	1	2236/15 Dimitar St. Ivan ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1894		1				
11		1000/15 Justo Kantar ✓	"	Ungarn	Ujváros	Ujváros	1884		1				
11		9461/14 Jörg Seyer ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1895		1				
11		1753/16 Rudolf Vela ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1897		1				
11		598/17 Paul Lanza ✓	"	Ungarn	Ujváros	Ujváros	1899		1				
13	1	3536/16 Edmünd Drobig ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1899		1				
7		1181/14 Jozef Kranjčev ✓	"	Ungarn	Ujváros	Ujváros	1897		1				
12		847/14 Frank Anis ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1892		1				
12		277/14 Antonio Caglić ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1890		1				
12		1207/14 Kernich Komes ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1893		1				
12		118/02 Rudolf Paj ✓	"	Österreich	St. Veit	St. Veit	1882		1				

- **Szemrevaló**

Gömörország: Fókuszban Pósa Lajos és Veres János

Írta: giv - 2020.05.18. / Felvidék.ma

Több jeles évfordulót jár körül a Gömörország idei első száma, amely a koronavírus miatt elmaradt megemlékezéseket is csokorba gyűjti. Pósa Lajos, Veres János, Vaskői Károly került a lap középpontjába, de nem feledkeznek meg az elmúlt hónapokban eltávozottakról, így id. Mács Zoltánról és G. Kovács Gyuláról sem, ahogy folytatódnak a lapban a már hagyományos, sokak által várt sorozatok is.

A lap vezércikkét ezúttal Mihályi Molnár László követte el, aki a rimaszombati március 15-iki megemlékezés vezérszónoka lett volna. Az ünnepség ugyan elmaradt, beszédét viszont teljes egészében olvashatjuk a Gömörország tavaszi számának a hasábjain. „Különös dolgok időszerűsége miatt kerül ismét figyelmünk gyújtópontjába 1848 márciusa, mert a történelmi visszapillantás napjaink folyamatait is tisztább megvilágításba helyezi, ami újabb kérdések megfogalmazására készített. Az összefogás

emelte-e magasba Petőfiéket vagy pedig Petőfiék pontos lényeglátása, feladatvállalása, közérthető és a nép lelkét megszólaltató programja, valamint kompromisszumot nem ismerő bátorsága láttán fogott össze az őket követő nép?” – az izgalmas kérdésre próbál választ adni a vezércikk szerzője.

Április 9-én ünnepeltük **Pósa Lajos születésének 170. évfordulóját**. Vagyis ünnepeltük volna, hiszen hiába készült számos programmal a gyerekköltő munkásságát, s emlékezetét felvállaló Pósa Lajos Társaság és más szervezetek, a COVID-19 megakadályozta az ünnepek megtartását.

A Gömörország több anyaggal emlékezik a magyar gyerekirodalom jeles alakjára, Pósa Zoltán (Két vidéki költő a nagyváros forgatagában – Pósa Lajos és Pósa Zoltán életútjának hasonlóságai és különbségei), Kun Miklós Jenő (Lovagolnak a gyerekek – Lovas játék-versek 19. századi olvasmányokban és Az Én Ujságomban), Bodnár Mónika (Egy igaz barátság – Pósa Lajos és Herman Ottó kapcsolata levelezésük tükrében), Emlékek Pósa Gyula (vadasi) hagyatékából, de közli a lap Pósa Lajos lelkésznek a radnóti templom s toronyépítés történetét megörökítő cikkét az Örömnepok kötetből, Szombathy Viktor A Pósa-had és a többi gömöri „hadak” című írását, ahogy áttekintést kapunk a Pósa Lajos Társaság munkájáról is.

Folytatja a lap állandó rovatait, Zsupos Zoltán a Kossuth-bankók 1849-es gömöri sorsáról értekezik, Prákfalvi Péter Nógrád természeti örökségei közül ezúttal az Északkeleti Cserhátot mutatja be. Míg Kiss László Palócföld orvosait bemutató sorozatában „A pesti szláv orvosi egyesület” egyik alapító tagját, Gyürky Lajost. A Futárszalon rovatban Veres János és Fellingner Károly gömöri tájakat megörökítő verseiből szemezgetnek, de az idén 70 esztendő Vaskői Károly gyerekverseiből, találós kérdéseiből is kapunk ízlelgetni valót.

B. Kovács István köszönti is a jubiláló költőt, ahogy nem feledkezik meg a lap Veres Jánosról sem, aki az idén lett volna 90 esztendő. Két jeles, az idén elhunyt lokálpatriótától, id, Mács Zoltántól és G. Kovács Gyulától is búcsúzik a lap, amely több új kiadványt is bemutat.

Az idén XXI. évfolyamába lépő folyóirat kapható a rimaszombati és a tornaljai Tompa Mihály Könyvesboltokban, de megrendelhető a szerkesztőség elérhetőségein is (Gömör-Kishonti Múzeum Egyesület, Vasutas u. 1., 979 01 Rimaszombat, gemamuz@gmail.com, tel.: 0905/846 618).

Forrás: <https://felvidek.ma/2020/05/gomorország-fokuszban-posa-lajos-es-veres-janos/>

Valósmese

Pósa Lajos: Édesanyám

I.

Légy áldott, szép tavasz! a virág feltámadt,
Újra láttam az én édes jó anyámat.

Homlokomon ragyog szerető szent csókja,
Mint csillag az égen, sugarait szórja.

Ragyogj, csillag, ragyogj! Légy az én
vezérem!

Tiszta sugaradnál célomat elérem.

Légy áldott, szép tavasz! a virág
feltámadt...

Újra láttam az én édes jó anyámat.

II.

Mikor a reggeli harangszó megkondult,
Akkor jött meg anyám, a könnye kicsordult.

Harmatos szemének hulló örömkönnye:
Széles e világnak legragyogóbb gyöngye.

Sírd ki magad, sírd ki, fölnevelő dajkám,
Könnyednek egy csöppjét gyémántért nem adnám.

III.

Úgy-e, édesanyám,
Szép ez a főváros?
Egész Tündérország,
Csodával határos.

Gyárkémények, tornyok
Nyúlnak föl az égbe,
Nagy paloták néznek
A Duna tükrebe.

Csobogó gőzhajó
Hogy suhan a vízen!
Fölfelé, lefelé
Mennyi embert viszen!

Ni! emitt a boltok
Kristályablakába,

Aranyból, ezüsből
Kincsek garmadája.

Milyen széles utca!
Mennyi vasút rajta!
Ezt a lovak húzzák,
Azt a villám hajtja.

Gyönyörű könyvtárak,
Tudománnyal tele.
Vagyont érő képek,
Sok volna a fele.

Hát az a szép színház,
Hol vasárnap voltunk...
Jaj, ha itt maradna,
De jó lenne dolgunk!

Jöjjön ide lakni,
Van már egy kis módom...
Még a lengedező
Széltől is megóvóm.

- Nem szoknám én itt meg,
Édesfiam, lelkem,

Hogyha arany székbe
Ültetnél is engem.

Szép ez a nagy város,
Annyit mondok én is;
Szebb a mi kis falunk,
Édesfiam, mégis.

IV.

Elfogul a szívem...csöngetik a hármat...
Indul a gőzkocsi, viszi jó anyámat.

Barázdás orcáját sűrű könny áztatja,
Kendőjét, míg csak lát, egyre lobogtatja,

Isten veled, anyám, bölcsőm ringatója!
Virággal köszöntsön erdő, mező, róna.

Kereked, te gőzös, járjon a rózsában,
Jó öreg szülémet rengesd-ringasd lágyan.

Szállj előre, te szép aranyos madárka,
Aranyos dalszóval a Balog partjára.

A Balog partján is egy fehér kis házba,
Ott lakik az anyám ... ezer áldás rája!

Forrás: Az Én Ujságom, 1892. május 1., III. évfolyam, 18. szám

Csendes megemlékezés Marcsa néniről

S a vers után akkor most nézzünk egy másfajta utazást, amikor Nemesradnóton tett látogatást Pósa Zoltán, író, költő.

Mivel idén a koronavírus világjárvány megfékezésére hozott intézkedések miatt a szokásos anyák napi ünnepségünk is elmaradt, ezért a 2014-es ünnepség képsoraival emlékezünk. Akkor nagy pompával és sok-sok élménnyel töltöttük a napot. Erről Pósa Zoltán költő barátunk számolt be annak idején a Felvidék.ma oldalán. S ez alkalomból meggyőztük, hogy a Muskátli olvasóit is megörvendeztesse egy-egy írásával. Már be is küldte új írását, amit az Imádság rovatunkban olvashattok.

Idén természetesen Pósa Lajos édesanyja, Marcsa néni sírját rendbetettük, s kéknefelejccsel ültettük be. Szűkkörben megkoszorúztuk a fejfát. Az anyák napi ünnepségek sorozatát a Rákóczi Szövetség Balogvölgyi Helyi Szervezete 2002-től rendezi meg. Ahogy mondani szokás, felnőtt korba lépett. S lassan megérik rá, hogy fokozatosan átszervezzük a megemlékezést. (PHE)

Pósa Zoltán: Nemesradnóton megtaláltam negyedik kishazámat

Írta: Pósa Zoltán - 2014.05.07. / Felvidék.ma

Gyökérfeltáró, ősi kötések megújító utakkal ajándékozta meg a Teremtő Isten az utóbbi tíz hónap során Pósa Zoltán felvidéki származású ma Újbudán élő költőt, író, a Magyar Írószövetség választmányának a tagját. Hazatalálásáról szól az alábbi beszámolója.

Leküzdve a trianoni stigmát és a távolságot

Többször is jártam, és júniusban újra visszatérek feleségemmel, Barna Mártával egy hétre szülővárosomba, Debrecenbe. Ott egy ízben a fiammal, Pósa Mátéval is megfordultam.

Nemrégiben Mártával ellátogattunk gyermekkori nyaraim idilli helyszínére, Cserépfalura, valamint a palócság büszkeségébe, Matyóföld szívébe: Mezőkövesdre, majd Miskolcra. A cserépfalui temetőben és a miskolci avasi templom mentén is fölkerestük a Pósa család nyughelyeit.

Nagyapám, dr. Pósa Péter esperes első családja, korán elhunyt első felesége Hubay Erzsébet, és nagynénim, Pósa Jolán, az akkor még Ózdhoz tartozó Farkaslyuk népszerű tanítónője, valamint Mizser Lajosné Pósa Erzsébet, s férje idősebb Mizser Lajos Cserépfalu legendás tanítói voltak. Unokanővérem Kazai Sándorné Mizser Évike, Kazai Sándor bátyám: mezőkövesdi tanárok voltak, már szintén nem élnek. És sajnos pár hete már unokabátyám, ifjabb Mizser Lajos nyíregyházi főiskolai tanár is megtért a cserépfalui Pósa síremlékhez. Nagyapám, Pósa Péter miskolci, majd cserépfalui esperes és nagyanyám, Szöllőssy Irén egykori tolcsvai református tanítónő Miskolc fölött, az avasi temetőben találtak utolsó földi lakásra.

Május első vasárnapján az ősi családi fészekbe, a Gömör megyei Nemesradnóra utaztam, Ózdig busszal. Arra gondoltam, felemelő ez az út, és olykor fájdalmas a történelem és a hétköznapi élet kegyetlensége. Ők, a felsorolt anyaországi felmenőim is mindig szívfájdalommal mondták: kis túlzással, szinte a szomszédban laknak gömöri, balogvölgyi rokonaink; a nemes nagy Pósa családunk tagja, Pósa Lajos, a magyar gyermekirodalom megteremtője,

kiváló gyermek költő és lapszerkesztő csudaszép falujában, Nemesradnóton. Ebben a faluban, idézve másod unokatestvérem, id. Pósa Dénes későbbi szavait „minden harmadik embert Pósanak hívtak, a nagy Pósa a közvetlen, de valószínűleg a kis Pósa is a rokonaink. A mi megkülönböztető előnevünk Bedécs.”

A trianoni határok és 1945 után a kommunizmus vasfüggönye nagymértékben elválasztotta már az anyaországban lakó felföldieket is a felvidékiektől. A cserépfaluiak, a mezőkövesdiek, akik madártávlatból közel laktak ugyan hozzájuk, alig látták őket kétszer-háromszor, viszont sokat gondoltak a radnóti rokonokra.

Jómagam, mint 28 éves koromig debreceni ember, viszonylag gyakran megfordultam a Partiumban és Székelyföldön, anyai nagyszüleim onnan származtak, Délvidéken is, Kárpátalján is voltam. Döbbenetes, hogy éppen a Felvidéken jártam eddig csupán kétszer, akkor is Pozsonyban, Révkomáromban, Kassán, Sátoraljaújhely határon túli felén megfordulván.

Csak épp ott nem voltam még 2014. május 4-e előtt, ahol őseim bölcsőjét ringatták: a Balogvölgyben, a Rima-mentén, Gömörben. Annak szép faluit: Nemesradnótot, Uzapanyt, Balogványit, Cakót, Rimaszombatot csak hírből, képről ismertem. Pedig ott élnek közeli rokonaim: unokabátyám, id. Pósa Dénes és felesége, Fodor Éva, unokaöcsém, Pósa Sándor, ifjabb Pósa Dénes. Szépséges unokahúgom, Czeglédy Zoltánné Pósa Éva férjével Rimaszombatban neveli a gimnazista Botondot és kisiskolás Leventét. A közeli Iványiban él unokanővérem Szarvas Károlyné Pósa Irma és férje Károly. Egyik szép leányuk, akit megismerhettem, Szarvas Szilvia szintén Rimaszombatban lakik férjével, gyermekeivel.

Nálam ez a trianoni stigmán, a távolságon kívül valljuk be, azzal is összefügg, hogy a szüleim, Nagy Ilona és ifjabb Pósa Péter két éves koromban elváltak. Édesapám Szegeden, édesanyám Debrecenben házasodott újra (apám Kiss Katalinnal, anyám Dombrovsky Józseffel lépett második frigyre). Én Debrecenben éltem, így értelemszerűen vagy anyám és nevelőapám erdélyi rokonait látogattuk nyaranta, vagy Szegeden, Cserépfalun, Mezőkövesden, Farkaslyukban, Ózdon nyaraltam. Az anyaországi Pósa rokonság is ritkán járt Felvidéken, engem pedig egyszer sem vittek magukkal.

Meg kell ismerni az igazi őshazát: Nemesradnótot

Milyen varázslatos dolog is az irodalom, a nemzeti hovatartozás legmagasabb szintű hordozója, átörökítője. Összeköti azt, ami mindig is összetartozott. Engem most végre őseim falujával, Pósa Lajos szülőhelyével.

Azzal kezdődött, hogy Dinnyés József daltulajdonos azzal a meglepetéssel hívott föl 2010-ben, nyugdíjba vonulásom után néhány nappal, hogy megzenésítette Pósa Lajos és Pósa Zoltán verseit. Meghívott a Székelyföldről elszármazott Gergely Felicián barátunk legendás budapesti unitárius könyvesboltjába egy közös Pósa Lajos-Dinnyés József-Pósa Zoltán estre. S ott ismerkedtem meg egy kiváló emberrel, Homoly Erzsébettel, a Rákóczi Szövetség Balogvölgyi Helyi Szervezete elnökével, ma már ő a Felvidék. Ma című internetes hírportál főszerkesztője is. Eljött az estünkre, s figyelmeztetett: egy nemzeti elkötelezettségét vállaló, felvidéki gyökerű költőnek meg kell ismernie igazi őshazáját: Nemesradnótot.

Szerettem már akkor is hallgatni ízes palócos archaikus ízeket őrző magyar beszédét. S most eljött az idő. Pósa Lajos, költő-író, Az én újságom legendás szerkesztője 1897-ben Bródy Sándor előszavával jelentette meg Édes anyám című könyvét, benne félszáz verssel, melyek mind nemes Pósa Antalné nemes Kovács Máriaéhoz, Marcsa nénihez szólnak. Holmoly Erzsó és radnóti rokonaim meghívására érkeztem őseim falujába, hogy megkoszorúzzuk ennek a feledhetetlen édesanyjának, Marcsa néni a sírját, ahogy teszik ezt a faluban 2002 óta minden esztendő első vasárnapján, Anyák napján. Azóta emelkedik itt gyönyörű kopjafa a sírhant fölé, hogy őrizze Pósa Lajos édesanyjának földi maradványait. Sejtettem, hogy nem mindennapi találkozásokban lesz részem. Most már tudom is: a valóság felülmultra a képzeletet, 2014. május 4-ét és 5-ét életem egyik meghatározó élményeként őrzöm ezentúl.

Vasárnap délelőtt, május 4-én sz őzdi buszmegállóban vártak rám ketten, akit már ismertem, Homoly Erzsébet, és akiről csak hallottam: unokaöcsém ifjabb Pósa Dénes, a Nemesradnóti Református Egyházközség gondnoka. Megkönnyíti a közlekedést, hogy nincs határátlépő, nincs hosszadalmas igazoltatás az elválasztott magyar földek között, így már percek múlva Felvidéken vitt bennünket Dénes piros Škodája, s ahogy az egyívású emberek, első perctől egymásra találtunk.

Elém tárult a semmivel össze nem hasonlítható Balogvölgy, a szelíd lankák, termőföldek, rétek közötti bukolikus épület-szigetek, a regénybe való falvak. Rimaszécsen át haladtunk, az útról odalátszott Zádorháza, Balogiványi, Cakó. A valósághoz képest semmi az, hogy festő ecsetjére kívánkozik az Isten alkotta táj, mely magához öleli az emberlakta házakat.

Drámai és meghatározó pillanat következett. 2014. május 4-én, 10 óra 51 perckor elhaladtunk Nemesradnót határárt jelző tábla előtt. Szelíden büszke házak, archaikus faluképet formázó utca. Partján a kakasos református templom, az iskola előtt Pósa Lajos és Radnóti Miklós mellszobrával. A két költő egyik szeme ugyan sír, a másik nevet, mikor a falut nézik. Örülnek a sok tiszta, magyar szívű, irodalomszerető embernek, a népesség fogyatkozásának, a beszögezett ablakoknak kevésbé.

Annál vidámabb és takarosabb egyik legközelebb élő felmenő ági rokonom, idősebb Pósa Dénes és felesége Fodor Éva,

fiaik ifjabb Pósa Dénes és Pósa Sándor nagyudvaros, szépen művelt, nagy szántós-kertes portája. Az udvaron várták a vendéget a három kutyával, a nagy fehér Cézárral, a barna Buksival és a kis fekete Bársonnyal, a kezes cicákkal. Az archaikus, beépített verandán családi képek, Póság, Bodonok, nagy bajuszú magyar férfiak, tiszta tekintetű magyar asszonyok. Az én lakrészemben, Dénes hajlékában a falon fotón láttam, ahogy Orbán Viktor miniszterelnök kezét fog Pósa Dénessel a rimaszombati református templom hálaadó istentiszteletét követően. Szíves kínálás Éva néném szendvics-költeményéből, s előkerült a családfa. Közös dédnagyapánk Pósa Illés volt. Nagypám, a cserépfalui esperes és idősebb Dénes és Irma nagypja, Pósa Ferenc testvérek. Dénes bátyám édesapja Pósa Rudolf, az enyém Pósa Péter első unokatestvérek, így mi másod unokatestvérek vagyunk – magyarították unokaöcséim, ifjabb Pósa Dénes és Pósa Sándor. Hamar előjött a harmadik testvér, szép unokahúgom, Czegléd Zoltánné Pósa Éva és a két fia Czegléd Botond és Czegléd Levente is. Dénes bátyám a háborúra emlékezett, arra is, ami térben sokáig elválasztott minket. Az most jó, hogy az uniós csatlakozás óta már szabadon járhatunk-kelünk a légiesült határon, „ahogy megtapasztalhattad, itt már formális ellenőrzés sincs. Az kevésbé jó, hogy a munkahelyek megszűnése miatt egyre többen mennek városba, „Magyarba”, vagy még távolabbra, külföldre szerencsét próbálni, s bizony, gyakran a városban ragadna” – mondta. Megtudtam, Sándor is öt évig dolgozott Amerikában, de visszahívták őt a szülők, a testvérek, a radnóti szülőföld. Majd Dénes bátyám kimegy megetetni a Piros tehenet, s következik a fejedelmi ebéd. Tágas ebédlőben ülünk asztalhoz, a falon a családi címer, a nemeslevél, történelmi jelenetek, Bocskai István, Rákóczi Ferenc, 1848-as kép, a Himnusz és a Szózat első versszaka bekeretezve. Magyar földön magyar lakoma: igazi tyúkhúsleves, csirke-, és marhasült valamint Éva néném ananászos süteményét nem lehetett mellőzni. Megérkezett négy újabb rokon, Szarvas Károlyné Pósa Irma, Szarvas Károly, leányuk, Szarvas Szilvia és a kis leányunoka Lilianna.

Aztán jött a lélek épülése – anyák napi ünnepség a templomban

Örömmel töltött el, hogy áll, a táj fölél, az ég felé magasodik a radnóti templom és az iskola is. Pósa Dénes megsúgta nekem, hogy az egész műsor megszervezése, megrendezése, ahogy más alkalommal is, Homoly Erzsébet zseniális munkáját dicséri.

A széles Balogvölgyről az ünnepi Istentiszteletre gyűltek az emberek, tisztába öltözött lélekkel, azzal a régi megilletődöttséggel az arcukon, amit gyermekként láttam a Nagytemplomba érkező debreceni és Debrecen környéki templomjáró nagyon öreg emberek arcán. Úgy gondolom, a fogyatkozóknak látszó zárt magyar közösségekből lehet újjáépíteni a hazát a Kárpát-medencében. Felvidék, Balogvölgy, Csallóköz, Székelyföld, a csonka anyaország, Délvidék és Kárpátalja falvaiból, kisvárosaiból sugározzák a hitet és hazaszeretetet, a hitves, a szülők a gyerekek határtalan megbecsülését az elidegenedett nagyvárosok felé. Öröm az is, 2010 óta hivatalosan is összetartozunk, és a soha el nem szakított lelki kötés hivatalosítása immár véglegesült.

A radnóti templom, Pósa Lajos verseiben többször megénekelt földi csoda. Számomra Felvidék és a Kárpát-medence egyik legszebb református Istenháza, gyöngyszeme lett. A takaros kis nyolcszáz lelkes falu fölél magasodva, csúcsán a Megváltót háromszor megtagadó Pétert gyöngeségére emlékeztető kakassal 1875-ben épült, neoromán-gótikus stílusban.

A templombelső is lenyűgöző, magyar lobogó, fehér virágok, hímezett kendők. Alacsktól kapott millenniumi zászló (2001) – és mint otthon, Debrecenben, a protestáns hitükért rabságra vertek, halálra keresettek, az első és a második világháborús hősök emléktáblája, valamint Pósa Lajos lelkész és Bodon Lajos kántor-tanító emléktáblája (2012) köszön vissza a falakról.

Isten igyekvő-, de méltatlan szolgálaként hátul kerestem volna helyet, de a presbiterek padjába ültettek rokonaim Pósa Sándor, Czeglédy Pósa Éva fiai, Czeglédy Botond és Czeglédy Levente mellé. A gyerekek kérdéseimre, okosan, fesztelenség nélkül válaszoltak, elfogadták az új nagybácsit. Az istentiszteletre csöndesült népes gyülekezet előtt orgonaszóra vonultak be a lelkészek, nagytiszteletű Szőke Orémus Zsuzsanna játszott.

A falu lelkipásztora, Nagytiszteletű Agócs Galgóczy Tímea apostoli áldását követően Szőke Orémus Zsuzsanna karvezetésével fölcsendült a Gömöri Egyházmegye Lelkészeinek kórusa. Tisztán csengő női és férfi hangok éreztették meg az emberrel az Örök élet lényegét, a Mindenség harmóniáját. A kórus is Pósa Lajos református keresztyén szellemiségét sugározta, előbb Pósa Lajos: Hajlékodbba, templomodba majd az Óh, mindenütt jelen való és a Hajlékodbba, templomodba egyházi énekeit adták elő. Azokat, melyek egykoron a Pálóczi-Czinke-féle énekeskönyvben 88., 90. és 96. számú dicséretként még szerepeltek

A kórus első szolgálata után örömmel üdvözölte, köszöntötte a gyülekezetet Pósa Dénes egyházközpontnok, megköszönve, hogy ennyien megtisztelték a nagy költő édesanyját, saját édesanyjukat. Elmondta, hogy az ünnep három részből áll, három helyszínen: itt a templomban, a temetőben és a gyülekezeti teremben.

Ismerős énekek voltak a Fennálló, mind a Nagyének, a 162 és a 105 zsoltár. Örülök, hogy a gyülekezet tagjai nem sietik el úgy a zsoltáremlésként, mint mi, a pesti istentiszteleteken, önkéntelenül átvéve a nagyváros idegölő lüktetését még a templomban is. Úgy énekelnek, ahogy Pósa Lajos korában is felzendülhettek e magasztos zsoltárok.

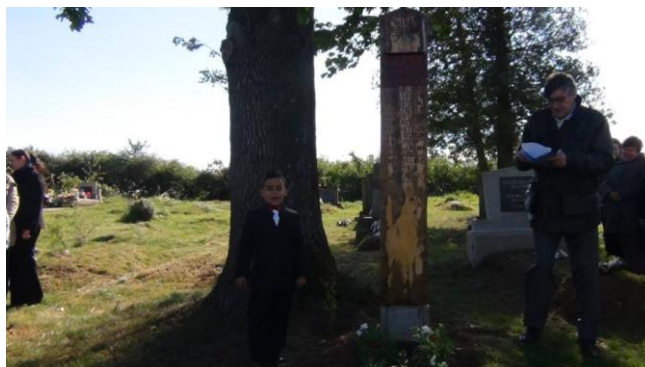
Az Igehirdetést nagytiszteletű Nagy Ákos Róbert a Gömöri Református Egyházmegye esperese tartotta, és a szeretet mindenható erejét hangsúlyozta. Beszélt a két asszonyról, a gazdagról, ki pompázatosan csillogó láncát mutatja a világnak, s a másikkól, az édesanyjáról, aki gyermekeire tekint végtelen szeretetével. Bizony, ő az igaz, aki kincseket gyűjt a Mennyek Országának, és csak annyira foglalkozik a világi hívságokkal, amennyi a család egyben tartásához szükséges.

Minden férfi lehajtott fejjel gondolt a feleségére, én is asszonyomra, Barna Mártára, aki munkája miatt nem tudott most velünk lenni. Gondoltam rá úgy is, mint Pósa Máté fiam édesanyjára, úgy is, mint aki engem, a világi dolgokban ügyetlen író-költőt életben tart. Aztán szomorúan idéztem édesanyám, a korán elhunyt Nagy Ilona, nagyanyáim, a hála istennek, sokáig velünk élt szeretetteljes Kutassy Margit és a nagyon kedves „Pósa nagymama”, Szöllőssy Irén emlékét is.

Nagy Ákos Róbert beszéde is az égiekhez vezérelt, akár az Úri Imádság (mi, reformátusok így is hívjuk a Miatyánkot). Majd a Pósa Lajos Mennyben lakó én Istenem, Óh, mindenütt jelen való énekeivel szolgált újra a Gömöri Egyházmegye Lelkészeinek kórusa. A gyerekek, Miko Dávid, Miko Fruzsina, Bodon Szabolcs a Fodormenta, Kuzma Barna az Üzenet című Pósa bácsi verseket, s Bodon Dorina Bartunek János: Anyák napjára című pársorosát úgy mondták, hogy bizonyára örömkönnyekeket sírt a Mennyekben a nagy költő. Meghatóan személyes pillanatokkal zárult az Istentisztelet, minden édesanyját és a kórusbeli lelkész nőket egy-egy szál virággal köszöntötték a presbiterek és Pósa Dénes gondnok.

A 90. zsoltár és a Himnusz eléneklése, a kézfogások, elköszönések alatt vonultunk a templomtérre, Pósa Sándor gépkocsival előre vitt engem és a gyerekeket a temetőbe, hogy megmutassa a közvetlen rokonaink sírját is. Mint ha a cserépfalu úton mentünk volna fölfelé, a temető kisebb, fölfelé lejt, az ég felé romantikus dombhajlaton.

Temetői emlékezés a közös ősökre

Emlékeztünk közös dédapánkra, Pósa Illésre, Pósa Pálra, Pósa Rudolfra, Ragályi Pósa Elemérre. Istentől megszentelt helyen, szinte a csúcson áll Pósa Lajos édesanyja, nemes Kovács Mária fejével jelölt sírhelye.

Az erős szél sem rettentette el a gyülekezetet, majd mindenki elzarándokolt ide is. Tóth Elemér, Nemesradnót polgármestere emlékezett arra, hogy Pósa Lajos sírja Budapesten, a Kerepesi temetőben várja a kegyelet vándorait majd július 11-én, a költő halálának századik évfordulónapján is. Simon Rózsa, a helyi Magyar Tannyelvű Alapiskola igazgatója a költészet csodájáról, Pósa Lajos verseinek nemzetmegtartó erejéről beszélt. Aztán számos szervezet, a radnóti, a bátkai és a cakói iskola, a Gömöri Református Egyházmegye, a szervezők tették le a megemlékezés koszorúját. Jőmagam a Magyar Írószövetség kis koszorúját hoztam magammal. Homoly Erzsó, aki mindenütt jelen volt, fotózott és kamerázott, úgy döntött, hogy az óvodás Balog Géza Balog Partján van egy falu versét még meghallgatjuk, de az iskolások – Balog Mária (Három szép pillangó), Váradi Kiara (Anya meséje) és Balog Krisztina (A kis tündér sárja) – az egyre viharosabb szél miatt már a gyülekezeti teremben szerepelnek majd

Két vidéki költő a nagyváros forgatagában

Izgalommal, elfogódottsággal érkeztem az én szereplésem helyszínére Pósa Sándor unokaöcsémrel és a gyerekekkel megint jó előre a gyülekezeti terembe, ahol lenyűgöző meglepetésként várt a könyvkiállítás Pósa Lajos könyveiből, Az én újságom bekötött és egyedi példányaiból, értékes iratokból, dokumentumokból, kottás füzetekből. Ezt a tárlatot Pósa Dénes mutatta be.

A gyülekezeti teremben a műsor lelke, mentora, rendezője, Homoly Erzsébet a gyerekek elmaradt szavalata után mutatott be engem, Pósa Zoltánt íróként, költőként.

Elmondta, 1948. szeptember 6-án születtem Debrecenben, a gyermekkorom a nagytemplom tőzszomszédságában-átellenben, a Püspöki Palotával szemben játszódtam. Magyar német szakos tanári oklevelet szereztem, a nagy múltú Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Mivel reakciós partizánnak, keresztény anarchistának bélyegzett meg a hatalom, mert verseim, elbeszéléseim „egyszerre voltak keresztények, nemzetiek és kozmopoliták” egyetlen önálló könyvem jelent meg a rendszerváltozás előtt. Utána még huszonhárom önálló és mintegy hetven „közös” kötet, mintegy négyezer cikk. A 24 díjam közül a József Attila, a Péterfy Vilmos életműdíjat, a tavalyi Pro Cultura Újbudát és a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét emelte ki – helyesen, s hogy ebből hármat az Orbán kormánytól, egyet (Péterfy Vilmos) a Magyar Írószövetségtől kaptam. Életműdíjam is Felvidékhez köt. Péterfy Vilmos Felvidék szülőtte, 1945 után áttelepítették az anyaországba, ahol 1956-ig börtönbe zárták. A kitüntetésre is felvidéki író, Péterfy Vilmos barátja, a pozsonyi Ébert Tibor terjesztett föl. Itt arra kértek, úgy beszéljek arról, mit jelent nekem Pósa Lajos költészete, hogy egy füst alatt magam is bemutatkozzak. Előadásomnak a Két vidéki költő a nagyváros forgatagában címet adtam. ([Az előadás szerkesztett változatát ITT>>> olvashatják.](#))

Azzal fejeztem be előadásomat, hogy Nemesradnóton immár hazataláltam, kis hazáim, Debrecen, ahol születtem, Újbuda, ahol lakom, Balatonföldvár, ahol alkotom, mellé ezen túl Nemesradnót, ahonnan őseim származnak, s ahol rokonaim élnek, ezt a kis balogvölgyi falut mondom negyediknek.

A zárót a műsor másik kiváló szervezője, Pósa Dénes, a Nemesradnóti Református Egyházközség gondnoka mondta, megnyitotta a tárlatot, s szeretetlakomára invitálván a jelenlévőket. A szervezők ünnepélyesen átadták nekem Pál Dénes általa szerkesztett Balogvölgy hagyományai című könyvét és az őseim földjét, a rokonaimat ábrázoló képekből Homoly Erzsébet által számomra összeállított csodálatos albumot a szolgálatomért, de számomra a csodák korántsem értek véget.

Szeretetvendégység, beszélgetések

A szeretetlakomán, az agapén a magyarság, a kereszténység megmaradásáról beszéltünk többek között rokonaimmal, barátaimmal, Tóth Elemér polgármester úrral, Nagy Ákos Róbert esperes úrral és a helyi lelkészével Agócs Galgóczy Tímeával.

Újra és újra elmondtuk: újjá kell építenünk a kis közösségekben a talmi határokon átívelő nagy hazát is. Arról is elmélgedtünk: Isten, Jézus, a Szent Lélek a világegyetem központja... Megismerkedtem Pósa Judittal, a Pósa Lajos Emlékbizottság vezetőjével. Aztán kedves meghívást kaptam Szarvas Károlyné Pósa Irmától, férjétől, Károlytól, leányuktól, Szarvas Szilvia tanárnőtől. Szilvia vitt el bennünket a Balogiványi szép házba, a másik festői faluba a harmadikon, Cakón át.

Gyönyörű ez a vidék, jobban oda kellene figyelnie rá az érdemeseknek. Nem az anyaországi kormánnyal van baj, az 2010 óta teszi a dolgát. Istennek hála, hogy az anyósországból 2010 óta újra anyaországgá lett. Magyarország nemzeti kormányát újra választották, melynek egyik jelmondata: a határon túli és inneni magyarság iránti tisztelete, amelyet igenis, kívívunk e világban.

Szarvas Szilvia és kislánya hamar haza akart menni Rimaszombatba, de sötétedésig belefeledkeztünk az ismerkedő beszélgetésbe. Végül Irmával és Károllyal a gyerekekre, vigaszainkra, örömeinkre, a rokonságra tereltük a szót. Mit jelentett Irmának és a szüleinek, hogy az ötvenes évekbeli üldöztetés legnehezebb idejében Cserépfalun, Pósa Erzsébetnél, Pötyi nénémnél tölthette a tél egy részét? Mi lesz velünk, megmaradunk, vagy szétszórattunk, mint oldott kéve? Nem hagyjuk... nem szabad hagynunk.

Késő éjjel, a tiszta, a csillagok világától megsokszorozódott fényességű Balogvölgyben vittek vissza Iványiból a szép, méltóságos radnóti birtokra. Irmák is elhalmoztak szép emlékekkel, többek között a Gömör megye című reprezentatív, gazdagon illusztrált Ladislav Jirousek könyvvel. Otthon tovább lapozgattuk azt a csodálatos albumot, amit Homoly Erzsó gondos kézzel maga állított össze nekem az őshazám, Radnót látképéből, a temető, a Pósa Lajos szobor, Marcsa néni sírja képéből és a május 4-i ünnepség reprezentatív meghívójából. S ami nagyon meghatott: korán meghalt édesapám, Pósa Péter, a szegedi egyetem docense és Pósa Pál, Ausztráliában ma is élő, egykori

Ludovikás százados nagybátyám, Pósa Pál képe is vissza tekintett rám belőle. Én meg elhoztam az itteniek archívumának feleségem, múzsám, Barna Márta, fiam, Pósa Máté, keresztanyám, Nagy Éva, s az ausztráliai elebanai családrész: Pósa Pál, felesége, Hedy és lánya, Pósa Viktória arcképét.

Kakasszó ébresztett másnap reggel. Megnéztem még egyszer a gyönyörű házat, a kis birtokot, Piros tehenet, Cézár, Buksi és Bársony kutyákat. Éva néném ismét remekelt, puffancstojást pirított szalonnával, ezerféle süteménnyel kínált. Fejedelmi reggeli után búcsút kellett venni. Pakoltak is jócskán rokonaim a hazaiból. Végül idősebb Pósa Dénes adott át egy becsomagolt nagy képet, s kérte, csak otthon nézzem meg. Mindenki titokzatosan mosolygott. Én elbúcsúztam akkor még csak idősebb Pósa Dénestől, Évától, Sándortól.

Mivel nekem hétfőn elég volt két óraker visszaérni Budapestre, legeslegutolsó nyugdíjas munkahelyemre, /júniusban már ezt is elhagyom, így már végképp csak író-költő, irodalomtörténész leszek, kis híján hatvanhat évesen (2014. szeptember 6-án töltöm be) az újságíró után a szerkesztő is nyugdíjba vonul), így 11 óráig megnézhetjük Rimaszombat néhány nevezetességét is Erzsóval és Dénessel. Velük kezdtem, velük végeztük be a felejthetetlen utat. Elindultunk Rimaszombat felé. A nap bearanyozta a Balog, majd a Rima völgyet. Dénes megmutatta Bátkában a munkahelyét, ahol ő a munkavédelmi technikus és tűzvédelmi előadó. Bevonultunk Rimaszombatba, ahol találkozóm volt Pósa Lajos egykori gimnáziumával, a mostani református gimnáziummal, Tompa Mihály és Petőfi Sándor, valamint Blaha Lujza alakmásával. Fényképezkedtünk. Majd elsétáltunk a Három Rózsa kávézóba, melynek belső folyosóján Pósa Lajos kiállítás fogadott. Itt még egyszer láttam a költő radnóti mellszobrát, a leégett Pósa-házat, a bizonyítványokat, a pataki, a budapesti képeket. S már sietni kellett, mert Salgótarjában várt a háromnegyed tizenkettes busz. Rima-völgy, Fülek aztán Somoskőújfalu. Még mindig sok mondandó maradt bennünk, de menni kellett. Érzékeny búcsút vettünk Salgótarjában, a pesti busznál. Legközelebb Budapesten, július 11-én, a Pósa Lajos sírjánál találkozunk újra. Bizony, hazataláltam. Isten veletek, rokonaim, barátaim, Radnót: a viszontlátásra. A ráadások ráadásaként: feleségemmel, Barna Mártával újbudai lakótelepi lakásunkban nyitjuk ki a csomagot. Könnyek. Megkaptam a családunk nemesi címerét és a két nemesi levél fénymásolatát – gyönyörűen bekeretezve. A címet és kutyabőrön a nemesi oklevelet a nagy Póság első Lipóttól (Leopold) kapták 1668. október 10-én, többek között a törökök ellen tanúsított vitézségért. Köszönöm Nektek, Dénes bátyám, Éva néném, Dénes, Sándor, Éva, fiai Botond és Levente, Irma, Károly, Szilvia, és leánya Liliána és mindenki. Köszönöm Homoly Erzsónak a csoda út megszervezését. És a Mindenhatónak a nagyszerű két napot.

Pósa Zoltán, Felvidék.ma

További fényképek [Pósa Lajos emlékére facebook oldalán](#) tekinthetők meg.

https://www.facebook.com/posa.emlekere/media_set?set=a.713718228694082.1073741837.100001677341870&type=1

Forrás: <https://felvidek.ma/2014/05/posa-zoltan-nemesradnoton-megtalaltam-negyedik-kishazamat/>

Két felhívás a trianoni évforduló kapcsán

Csáky Csongor: Trianon egyszerre gyász és öröm

Írta: Felvidék.ma - 2020.05.26.

A Rákóczi Szövetség létrehozott egy virtuális időkapszulát, Magyar vagyok 2020 elnevezéssel annak érdekében, hogy üzenjünk a jövő magyarjainak és fogjuk össze, öleljük át virtuálisan a magyarságot, hitet adva a megmaradásnak. A www.magyarvagyok2020.hu oldalon mindenki 2020. június 4-ig helyezheti el „Magyar vagyok...” kezdetű videó, hang, vagy szöveges üzenetét.

Csáky Csongor (Fotó: Rákóczi Szövetség)

Az elmúlt két hónapban több mint egy tucat nagy rendezvényt kellett lemondania a Rákóczi Szövetségnek, ugyanakkor a nyárra 15 táborot terveznek, zömét Sátoraljaújhelyen – közölte a szövetség elnöke május 26-án a Kossuth Rádió Jó reggelt, Magyarország! című műsorában.

Csáky Csongor kitért arra, hogy a lemondott rendezvények helyett létrehozott virtuális időkapszula iránt tízezrek érdeklődnek.

A www.magyarvagyok2020.hu címen elérhető időkapszula egészen június 4-ig várja minden magyar ember Magyar vagyok... kezdetű szöveges, hang- vagy videóüzenetét – mondta, megjegyezve, hogy legközelebb 2040. június 4-én nyílik ki az időkapszula.

Érdekes, hogy szinte valamennyi üzenet pozitív, optimista – hangsúlyozta Csáky Csongor, hozzátéve, hogy Trianon egyszerre gyász és öröm: „gyászoljuk a szétszakítottságot, és örülünk annak, hogy megmaradtunk és vagyunk”.
(hirado.hu/Felvidek.ma)

Forrás: <https://felvidek.ma/2020/05/magyar-vagyok-2020-fogalmazzuk-meg-a-jovonek-szolo-uzeneteinket/>

Magyar vagyok Pósa Homoly Erzsó szerkesztő üzenete

A Muskátli V. évfolyamának bemutatója családi körben

Magyar vagyok ..., magyarnak születtem – szól Pósa Lajos költő, szerkesztő, az eredeti magyar gyermekirodalom megteremtőjének egyik legismertebb, rám is érvényes verse. Én 2020-ban az ő szülőfalujában, Nemesradnóton vagyok magyar, most itt élek, kutatok, innen szerkesztek, szervezek. Boldog vagyok, hogy a jó Isten úgy adta, e hagyományoktól túlcsondult gömör-megyei településben hozhattuk létre férjemmel, Pósa Dénessel a Lidike Pihenőházat, s ebben a szellemi műhelyben alkotjuk hónapról-hónapra a Muskátli folyóiratot. Így mentjük a ránk hagyott örökséget, melyet reméljük, hogy még 2040-ben is szeretettel tudtok majd fellapozni. (Pósa Homoly Erzsó)

Indul a zászlóanyag gyűjtése Kalondán az Összetartozás Zászlajához

Írta: Papp Sándor, Felvidék.ma - 2020.05.26.

A Pro Kalondiensis Polgári Társulás [felhívása](#) után már jelentkeztek az első fecskék, érkeznek a csatlakozási szándékok, felajánlások és a kérdések is a zaszloanya@gmail.com e-mail címre.

Az egyesületnek a **Szövetség a Közös Célokért** és a **Rákóczi Szövetség** vezetői is jelezték segítő szándékukat, ami megtiszteltetés mind a szervezők, mind pedig a majdani résztvevők számára.

A védnökök névsora is igazán impozáns.

Olyan férfiak kéri a lányok és asszonyok segítségét a zászlóanyag összeállításához, akik maguk is rendkívül tevékenyek a közösségi életben vagy a művészvilágban, s munkásságuk példaértékű a magyarság számára.

Az Összetartozás zászlaja védnökei névsor szerint:

- **Alapi István** salgótarjáni születésű előadóművész, az Edda szológitárosa
- **Böjte Csaba** ferences rendi szerzetes Erdélyből
- **Csáky Csongor**, a Rákóczi Szövetség felvidéki születésű elnöke
- **Derzsi György**, a pozsonyi születésű előadóművész és rendező
- **Gubík László** Léváról, az Esterházy Akadémia elnöke, SZAKC alelnöke
- **Kenyeres Oszkár**, a váci születésű Hazajáró
- **Kovács Koppány**, a felvidéki Rómeó Vérzik együttes frontembere
- **Vadkerti Imre** előadóművész Gútáról

A védnökökkel hamarosan egy-egy beszélgetést készítünk az összetartozás fontosságáról.

Amikor januárban megszületett az Összetartozás zászlajának ötlete, senki nem tudhatta, hogy milyen megpróbáltatások várnak majd mindnyájunkra. Természetesen most az elsődleges dolgunk, hogy a járvány leküzdése érdekében fogjunk össze, **de abban bízunk, hogy egy ilyen kezdeményezés erőt ad a jövőbe vetett hitünknek is, mert a magyar élet él és élni akar a Kárpát-hazában!**

Március elején **meghirdette** a Pro Kalondiensis Polgári Társulás kezdeményezését, de a járvány miatt, mint sok minden más, ez is elakadt a Felvidéken, most viszont újraindítjuk a felhívásunkat és arra kérjük a Palócföldön, de az egész Kárpát-hazában, sőt az azon kívül is élő magyar lányokat, asszonyokat, hogy adományozzanak egy darab anyagot a zászlóhoz.

A szövetanyag lehet egy ing, vagy bármilyen ruhadarab, de egy régi abrosz, vagy egyéb olyan anyag a nagyszülők hagyatékából is akár, amelyhez kötődik egy családi történet vagy emlék.

Minden adományozót megkérünk, hogy pár sorban írja majd le az adományozott anyag történetét.

Így tettük ezt a Palóc Határkereszt esetében is. Terveink szerint a kereszt és a zászló adományozóinak így összegyűjtött történetét egy kiadványban összegezzük majd.

A távolabb élőket arra kérjük, hogy postán juttassák el az egyesületünk címére az adományukat. Postacímünk: Pro Kalondiensis PT 98531 Kalonda, Železničná / Vasút u. 1.

Nagyon szívesen látjuk személyesen azokat is, akik a közelben laknak és el szeretnék hozni Kalondára a zászlóanyagot. Ciklikus időközönként tehát zászlóanya-találkozókat szervezünk.

Az első ilyen találkozó időpontja: 2020. június 12. péntek délután 17 órától lesz Kalondán a Palóc Múzeum és Közösségi Ház udvarán a Vasút utca 20. alatt. Várjuk szeretettel a zászlóanyákat.

A [rendezvény védnökeivel](#) hamarosan egy beszélgetéssorozatot indítunk, amelynek célja, hogy ösztökéljünk mindenkit, legyen részese a kezdeményezésünknek.

Az első adományozó már postázta számunkra az adományát, a Szent Korona falujából, Ipolybalogról **Lőrincz Sarolta Aranka** egy száz éve szőtt ingváll darabot postázott Kalondára, szívhez szóló üzenettel.

„Ezt az inget, ha az asszony nem hordta el egy életen át, megörökölte a lánya, vagy az unokája” – írja az adományhoz mellékelte levelében.

Fogjunk hát össze, hogy az egy életen át megőrzött magyarságunkat megörökölhessék a lányaink, unokáink!

Forrás: <https://felvidek.ma/2020/05/indul-a-zaszloanyag-gyujtese-kalondan-az-osszetartozas-zaszlajahoz/>

Irodalom

Kedves Gyerekek! Megjelent Lőrincz Sarolta Aranka néni Haza a senki földjén című könyve nyomtatásban is. Szeretettel ajánljuk figyelmetekbe. Megrendelhető a lorinczas@gmail.com e-mail címen. Igaz, régi palóc történeteket mesél az új nemzedék számára. Ebből fogadjátok most szeretettel a májusi népszokásokkal és a pünkösddel foglalkozó fejezeteket.

Lőrincz Sarolta Aranka: Májfa állítás szokása a palócoknál

Fáy Elek említi az avar- palóc- magyar őstörzseknél a Balázsfa, Balogfa, később Májfa állításának szokását. Ezek az elnevezések, ha elferdítve is, de a palócok ősvallásában a Napisten, Bál, Pál, Balota, Balisa Pelopa, Balkán neveket tartják fenn.

Ezen a tavaszi ünnepen a fiatalság kiment valamely folyó, tó, vagy vizes helyek szigetére, amelyet Boldogság szigetének neveztek. Itt a feldíszített meggyfa, vagy meyer botot letűzték és körülötte körtáncot lejtve énekeltek a leányok, gyöngyvirágkoszorúsan, szalagokból és fűszálakból készített ruhákban, amelyet népmeséink ma is tündér ruhának neveznek. A körtáncba név szerint szólították a legényeket. A meyer, a rúd, a hímséget jelképezte, de a botra kötött kör alakú gyöngyvirág csokor, valamint a szalagok, a nőiességet jelentették.

A Föld istennője, Tündér Ilona, a tavaszi napéjegylenlőség ünnepén, /a tündér szó jelentett csillogást, de szüzet is, lásd népmeséinket/ nászra lépett a Napistennel, ez volt a nászünnep, gyöngyvirág ünnep. Őseinknél házasságot kötni csak ezen a tavaszi nászünnepen lehetett. Később Tündér Ilona helyett, Magyar Ilonának, azaz Boldog Ilonának nevezték a Föld istennőjét. Innen a kereszténységben a magyaroknál Mária Boldogasszony neve.

Az avar- magyar őstörzseknél Tündér Ilona szent virága a gyöngyvirág volt, a palóc őstörzseknél a lilium, a székelyeknél a szegfű.

Az idő előrehaladásával május elsejének megfelelően, ezen a tavaszi ünnepen, már folszalagozott, boros üvegeket és kolbászokat is kötözték, a fölállított májfákra. A törzsét lecsupasztították, simává tették, hogy ne lehessen egykönnyen feljutni a fa tetejére.

A kereszténység felvétele után a templomok kapui elé is állítottak, jobbról, balról, egy – egy meyerfát és az ünnepen itt táncoltak, lakomáztak, az otthonról hozott ételeikből. A felállított fa körül a fiatalság, pünkösdi táncot járt. Az egyik fa a lányoké, míg a másik fa a legényeké volt. A kereszténység felvételével a szentmise előtt, e fák alatt gyülekeztek, a lányok és a legények. Későbbi korokban, a legények külön a kiválasztott leánynak, szívük választottjának háza elé is állítottak májfákat, melyeket előtte feldíszítettek. A palócoknál mindez elmaradhatatlan népszokás volt, amely a Napisten tiszteletére vezethető vissza. / forrás: Magyar Adorján ősvalláskutató/

A májfa állítás szokása legjobban még a múlt századi szokásokhoz tartozott, de napjainkban is megmaradt. Májusfát május első szombatján, vagy Pünkösd ünnepe előtti éjjel állították a legények, a lányok háza elé. Ha a legény már bejáratos volt a lányhoz, vagyis már udvarolni járt, akkor egyedül, vagy a legény barátjával állította.

A kivágott szép, magas fát, legallyaszták, csak a hegyében hagyták meg az ágait. Erre színes szalagokat kötöztettek a lánytestvérükkel, vagy, ha nem volt lánytestvér, akkor az anyjukkal. Amikor este lett, akkor vitték a májfát a lány háza elé, ahol vagy a kapufélfához kötötték, vagy ástak neki egy gödröt és abba beleállítva kiékeltek, hogy ne dőljön le.

Ha a lány észrevette, meghallotta a kopácsolást, akkor az ablakba égő gyertyát állított, hogy a májfát örömmel elfogadta. Ha a lány nagyon szerelmes volt a legénybe, akkor mindjárt azon az estén behívták a házba, ahol megvendégelték. Volt, amikor a gazda vitt ki a legényeknek bort, vagy pálinkát, a gazdasszony pedig kalácsot, pogácsát. A nagyon fiatal lányok még szégyenlősek voltak, nem mertek kimenni, csak reggel nézték meg a szépen felszalagozott magas májfát.

Ha a gazda nem vitt ki este a legénynek semmit, akkor másnap délután a legények megjelentek a ház előtt és bekiabáltak a lánynak:

Száraz, zörög a májfa, csörög a levele, gyere ki te szép kislány, öntözd meg!

Ez már azt jelentette, hogy a gazda vigyen ki valami italt. Ha a leány apja nagyon fösvény volt és még erre sem vitt semmit a legényeknek, akkor a következő évben ez a leány már kapott májfát, ami bizony szégyen volt.

Délután már a lányok sétáltak a falun végig és lesték, kinek van májfája, kinek nincs, kié a legszebb. Közben párosító dalokat énekeltek:

*Hallótatok e mán hírit Zolczer Miklós leginységit,
Lombfűrészvel vágta ki a májfát, hogy ne hallják kopogását.
Föltette a jobb vállára, vitte Mári udvarába,
Kelj föl Mári, itt a májfa, jóéjszakát vigyázz rája.*

A májfa mindaddig ott állt a lányos ház előtt, amíg valóban meg nem száradtak rajta a levelek. Akkor kiszedték és elégették.

Pünkösdi királynéjárás

A Pünkösdi királynéjárás termékenység varázsló szokás volt, amely arra szolgált, hogy a kender, amelyből a palóc parasztok a ruhájukat készítették, magasra nőjön és a feldolgozás után erős vásznakat lehessen belőle készíteni.

Egy 1900 táján írt naplóban is nyomára leltem ennek a szokásnak Ipolybalogon. A falubeli parasztlányok pünkösdi királynét jöttek táncolni a dombon álló nemesi kúriába, ahol az akkori nemes úr Garamveszelei Kazy Lázár lakott.

A lányok először megválasztották a pünkösdi királynét, aki legtöbbször a legkisebb lány volt, aztán betanították neki a táncot, majd házról házra járva el is táncolták. Először beköszöntek, majd megkérdezték szabad-e pünkösdi királynét járni. A háziak természetesen igennel feleltek. Ekkor énekelni kezdtek:

*Ma vagyon, ma vagyon piros pünkösöd napja, holnap léssen a második napja,
Jól megfogjad a lovadnak szíját, ne tapossa a pünkösgyi rózsát.*

*Amíg élek feketébe járok, ha meghalok, senki se gyászoljon,
Az utcában kerek táncot járok, annál jobban szeretnek a lányok.*

*Megüzenem az édesanyámnak, engem híjjon fehér Ilonának,
Úrfiak is gyűnnek látásimra, majd kivisznek a mézes utcába.*

*Jácintus, pácintus sárga tulipános, hintsetek virágot az Isten fiának,
Nem anyától lettem rózsafán termettem, piros Pünkösöd napján hajnalban születtem.*

Az ének és a tánc alatt két nagyobb leány zöld ágat, vagy virágos kendőt tartott a kis királyné feje fölé, az pedig táncolt. Amikor befejezték az éneklést, a két nagylány felkapta a kis pünkösdi királynét és ezt kiáltották: *Ekkorára nőjön a kendtek kendere!*

A nagylányok karkosarat vittek magukkal és a táncért, az éneklésért mindenhol kaptak valamit, kalácsot, tojást, vagy egy kis pénzt. Amikor a falu végére értek, akkor a már előre kiszemelt háznál az egyik asszony megsütötte a tojásokat. Az udvaron megterített asztalokhoz leültek és elfogyasztották a kapott ennivalót. A pénzen a boltosnál cukorkát vettek és ebből a legtöbbet a kis pünkösdi királyné kapott. A lakoma végén újból táncoltak, a lányok karikázót, de ha a kisebb legénykék is odamentek, akkor felkérték a kislányokat és párosával táncoltak. Volt, hogy megjelent egy falusi citerás és erre táncoltak, vagy csak énekeltek és úgy táncoltak.

Ez a fiatalabb korosztály egyfajta majálisa volt. Minden évben új pünkösdi királynét választottak.

Lőrincz Sarolta Aranka: Életfa

Ekete- fekete éjszaka,
Éjsötét égboltnak csillaga,
Csillagnak fényes udvara,
Udvarán virágos életfa,
Életfa alatt egy bölcsőcske,
Benne egy cukota gyerecske,
Ringatja, rengeti az anyja,
Csicsíja -csucsúja, nyugtatja:
Aludjál szívemnek bimbaja,
Életfán kinyílt rózsácska,
Ekete - fekete éjszakán,
Éjsötét égboltnak csillagán,
Csillagnak fényes udvarán,
Ábele- bábele kisbubám,
Rengetem bölcsődöt, aludjál!

Lőrincz Sarolta Aranka **Nagyi**

Nagyi már nem olyan,
mint régen a nagyanyók,
nincs fekete ruhája
és nagyon életre való.
Sportol, táncol, énekel,
ha kell labdázik velem.
Nagyi mindig nevet,
és el se hiszed,
a számítógéphez is ért.
Még este sem fáradt,
mindig jó ötlete támad,
ha játszani kell.
Vajon hová tűnhettek
a régi nagyanyók,
a lassan csoszogók,
botra támaszkodók?
Hát elvarázsolták a manók!
Itt hagyták helyettük nagyt,
akit úgy szeretünk,
hogy ki sem lehet mondani.

Pósa bácsi tarsolyából

Pósa Lajos: A fényképész bácsinál

Édes anya kis babája,
Anyámasszony katonája.
Ha leteszem, akkor is sír,
Ha fölveszem, akkor is sír.
Ne sírj, baba! Mit találtam!
No még ilyet soh'se láttam!
Kék a lába, zöld a szárnya,
Csillag a szép szeme párja.
Tisza, Duna, Maros-szék,
Ülj föl, itt a karosszék!
Megse moccanj, kicsi baba,
Mindjárt itt lesz édesapa,
Hoz neked majd trombitát,
Daruszőrű paripát,
Ezüstből lesz a patkója.
Szegedre mégy kiskedden,
Borjúnyúzó pénteken.
Giling-galang, szól a harang,
Búzát eszik a vadgalamb,
Ide, oda, amoda jár...
Ni! ott száll egy arany madár!
Csitt egy kicsit, csendesen!
Itt az arckép, édesem!

Forrás: Az Én Ujságom, 1891. május 10., II. évfolyam, 20. szám

Ünnepeink 2020 – értéktár-pályázat

Ezzel a versikével szeretnénk kedvet csinálni a Csemadok és a Felvidéki Magyar Értéktár új pályázati felhívásához. Ugyanis most képeket gyűjtünk, s a Balogvolgyi Tájéegységi Értéktár Bizottság is csatlakozott a munkához.

A fotót a hozzá tartozó leírással a balogvolgy@citromail.hu e-mail címre várjuk, s mi feltöltjük az adatbázisba, s közkincsé tesszük.

A Felvidéki Magyar Értéktár Bizottság és a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet (a Csemadok szakmai háttérintézménye) pályázatot hirdet *Ünnepeink 2020* címen.

A pályázat célja, témája:

A már több éve folyó értékgyűjtés során sikerült számos régi fényképet begyűjteni, digitalizálni és a Régi fotók a Felvidéken adatbázisunkban közzétenni.

Ezeknek a fényképeknek a segítségével bepillanthattunk nemcsak hétköznapi emberek életébe, hanem a Csemadok 70 évébe is. A 2020-as évet egy témára építjük. Fontosnak tartjuk a közösségi életet, ezért erről szeretnénk többet megtudni. Szeretnénk olyan fényképeket, történeteket megismerni, amelyek közösségi rendezvényeken, ünnepeken készültek, családi összejöveteleket mutatnak be, hisz számunkra örömteli, hogy így Trianon százéves távlatából magyarként élünk.

Van mit ünnepelnünk, hisz több történelmi megpróbáltatás ellenére is, melyet nagyszüleink, szüleink éltek meg, magyarul érzünk, szólunk, ver a szívünk.

Várjuk azokat a fotókat, melyek családi, közösségi rendezvényeken, emlékünnepeken készültek. S amelyeket a képhez kapcsolódó történettel látnak el. Újdonság, hogy külön értékeljük majd a legrégebbi fotót és a legszebb történetet, mely a fotóhoz köthető.

Forrás: <http://csemadok.sk/unnepeink-2020-palyazati-felhivas/>

Imádság

Pósa Zoltán: Hogyan lettem hívő keresztyén?

Nagyszüleim debreceni, falusias, kertes házában éreztem először azt a belső biztonságot, amely azt üzenete: az életnek ezen a világon és a túlvilágon is célja van. Amint alig hat éves fejjel ledőltem a háromszögletű kőkalappal, az úgynevezett timpanonnal megkoronázott kissé roskatag, de méltóságteljes parasztklasszicista tornácunk ágyára, behunytam a szememet, s úgy éreztem: valahol bizonyára örökké élünk. Máskor kifeküdtem kedvenc, rejtett kis lugasomban a gyönyörű, nagy, macskafejnyi fehér krizantémok közé, (az öregek krizantinnak hívják) s bámultam a fák pókháló finom repedéseit, vagy a lombok ökörnyállal körbeszőtt faágait, mégis arra gondoltam: azért nagyon jó itt, ezen a világon.

Nagyapám, **Nagy Lajos József**, a hajdúvárosi, vámospércsi református elemi iskola Erdélyből elszármazott, legendás, úgynevezett lévita, azaz tanítóként szolgáló lelkész igazgatója, a

keresztyén hitéért vállalta 1947-ban a korai nyugdíjaztatást. Ez annyit jelentett, hogy abban az évben a hit ellenségei betiltották a keresztyén iskolák nagy részét is. Nagyapámnak följánlották, hogy maradhat iskolaigazgató, ha belép a kommunista pártba és megtagadja a hitét. Ő inkább a nyugdíjaztatást választotta. Ő olvasta föl nekem életemben először a Himnusz utáni második nemzeti imánkat, Vörösmarty Mihály Szózat című nagyszerű költeményét. Az első versszak záró sorainak hallatán elgondolkodtam: „Áldjon, vagy verjen sors keze/Itt élned, halnod kell”. Azt kérdeztem hát: Nagyapa! Az rendben van, hogy szeretnünk kell a hazánkat. Ám vajon miért kellett megszületnünk, ha öreg fejjel a földre tesznek minket? Nagyapám elmondta: Nekünk, keresztyéneknek nem kell meghalnunk. Úgy szerette Isten e világot, hogy a saját egyszülött fiát küldte el hozzánk e földre, hogy szenvedésekkel teli kereszthalálával, pokolba szállásával, majd harmadnapon a föltámadásával utat nyisson a földi embernek az örök életre és a megváltó szeretetre. Isten a vele egylényegű fiának kínjaival az emberiséget mentette meg a haláltól. Aztán a vigasztaló Szent Lelket küldte hozzánk, hogy még ezen a földön is iránytűnk legyen. – Akkor az Atya, a Fiú és a Szent Lélek azonos-e egymással, vagy három személy? – kérdeztem nagyapámtól megvigasztalódva. – Egy a lelkük, de mégis három személyről van szó. Különben nem lennének három testben.

-Vajon a nagybátyám, Imre bácsi, (félévvel korábban temettük) a Mennybe kerül máris, vagy csak a föltámadás után? És a szomszéd néni is?

Szerintem már most a Mennyben vannak. Az idő odaát másként működik, mint itt.

Ezt az utóbbi félmondatot nem igazán értettem, de megnyugodtam. Aznap éjjel álmat láttam. Egy gyönyörű kertben jártam, szőlő szőlő, csengő barack, mosolygó almafák között. Angyalkák röpködtek és egyszer csak elém állt a szomszéd néni: Ne féljeteK – mondta. – Itt a halál után boldogok lesztek.

Folyamatos családfakutatás

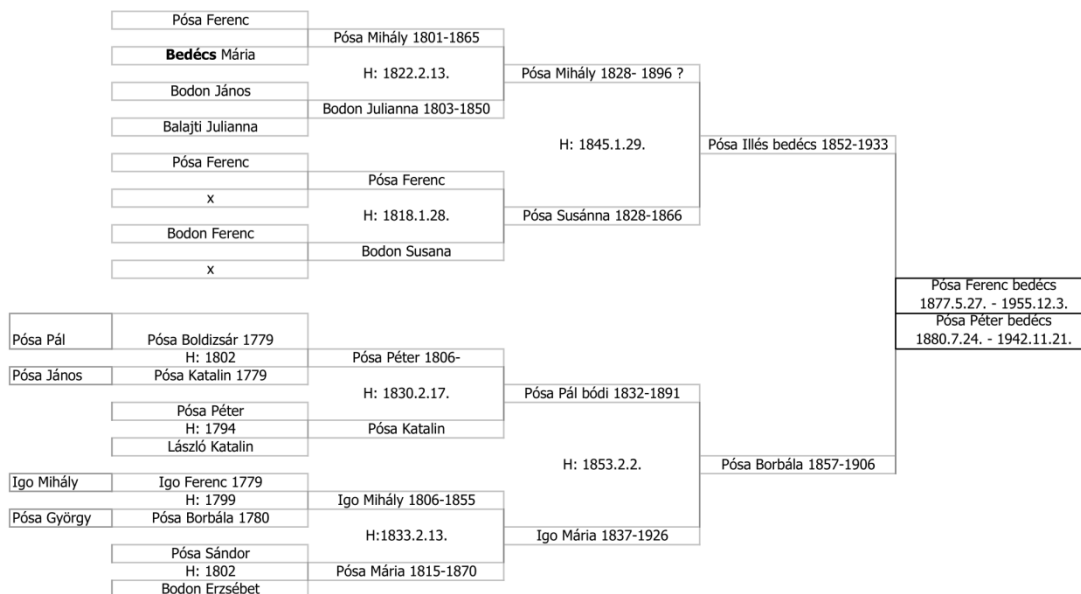
Pósa Lajos költő oldalági leszármazottjait 2010-ben kutattuk ki, melyet publikáltunk a Pósa Lajos emlékezetei - Emléktár kiadványunkban.

E helyen engedtessek meg nekünk, hogy a Megemlékezés rovatban közölt íráshoz a vonatkozó és említett családtagokat elhelyezzük egy egyenesági családfában, majd pedig kicsit közelebről bemutassuk Pósa Zoltán író-költőt, akit megnyertünk arra, hogy a Muskátliban is szóljon az Olvasókhhoz.

A családfakutatásnak napjainkban nagy hagyománya van. Reméljük, hogy más is kedvet kap ehhez. Ma már nem is kell levéltárakat bújni, elég a <https://www.familysearch.org/> oldalon regisztrálni, s nagyon sok őstünket megtalálhatjuk. Így tesz férjem, Pósa Dénes is, az ő munkája az ősök családfája. És sokat segítenek a közösségi oldalak, én is ott keresem a mai rokonságot.

Ha ti is elkészítitek a sajátjaitokat, akkor szívesen megnézzük. (PHE)

Pósa Ferenc és Pósa Péter bedécs ősi családfája

Pósa Ferenc (1877-1955) leszármazottjai

Pósa Sándor Pósa Dénes Hornoly Erzsébet szerkesztő		Pósa Dénes 1932.10.25. Fodor Éva 1941.12.2.-2018.7.19.	Pósa Rudolf 1909.7.20 - 1979.12.02. Bodon Terézia 1911.05.07. - 1993.05.22.
Czeplédy Botond Czeplédy Levente	Pósa Éva Czeplédy Zoltán		
Szarvas Kinga Szarvas Norbert	Széplaky Kornélia Szarvas Ottó Mačudová Mirka Szarvas Judit (1964-1964)	Pósa Irma 1941.09.13. Szarvas Károly 1934.11.29.	Pósa Ferenc bedécs 1877.5.27. - 1955.12.3. Pósa Irma
Šimoňák Liliana Šimoňák Dávid	Szarvas Szilvia Šimoňák Marian		
Németh Egon Németh Aron	Szarvas Anikó Németh János	Pósa Jolán 1925- 2007 Varga Géza 1924-1994	Pósa Erzsébet Rozália 1905-1985.12.05. Pósa Elemér ragályi 1901 - 1984. 04. 16.
Kóbból Róbert Kóbból Gábor Kóbból	Varga Éva Kóbból		
	Varga Ottó (1951-2008) Varga Gábor	Pósa Elemér 1930.11.13. - 2016.7.25. Lassán Júlia 1943	Pósa Illés bedécs 1852-1933 Pósa Borbála 1857-1906

Pósa Péter (1880-1942) leszármazottjai

Tóth Attila, Tóth Sarolta, Tóth Annamária	Kazai Magdolna Tóth János (Szeged)	Pósa Jolán ref. tanító (Jolcsi)	Pósa Illés bedécs 1852-1933 Pósa Borbála 1857-1906
Mika Noémi Mika Boglárka	Kazai Éva Mika János (Bp.)	Mizser Éva Kazai Sándor	
Kazai Eszter	Kazai Sándor	Pósa Erzsébet (Pötyi néni) Mizser Lajos	
Emese, Zelenyánszki Dorka, Zelenyánszki Anna	Mizser Enikő Zelenyánszki Mizser Szabolcs	Mizser Lajos megh. 2014.09.12. Molnár Irén (Nyíregyháza)	Hubay Erzsébet Pósa Péter esperes 1880.7.24.-1942.11.21. Szöllőssy Irén tolcsvai ref. tanító
	Dombrovsky Linda	Pósa Zoltán Csaba (Buda) író, költő, szerkesztő 1948.9.6. Házasság: 1976.10.9. Barna Márta	Dombrovsky József nevelőapja Nagy Lajos József ref. levíta (Debrecen)
		Nagy Ilona Pósa Péter 1920.10.27. - 1979.3.26. Kiss Katalin 1930.12.17. - 2014.06.29.	
	Jeremiás Dezső Péter	Pósa Katalin (Szeged) 1954.8.21. Házasság: 1981.4.3 Jeremiás Dezső (1954-1982)	
Elenor Evan Paul	Pósa Vicky	Pósa Pál katonatiszt (Ausztrália)	

Pósa Zoltán életútja

További információként **Gáspár Ferencet**, Pósa Zoltán barátját, a Pósa-Breviárium szerkesztőjét idézve Pósa Zoltán életútját is közre adjuk abban a reményben, hogy ezentúl egyre több írását olvashatjuk a Muskátliban.

Pósa Zoltán József Attila- (2000), Bertha Bulcsú- (2006), Szellemi Honvédelem (2007), Obersovszky-díjas (2007), háromszoros Quasimodo-okleveles, Balassi Bálint emlékérmes (2009), Péterfi Vilmos életműdíjas (az egyik alternatív Kossuth-díjforma) író-költő a Magyar Nemzet kulturális rovatának volt főmunkatársa Pósa Lajos dédunokaöccsének vallja magát. 2020. szeptember 6-án tölti be a hetvenketedik életévét. Miután túlesünk a csodálkozáson, hogy ez az örökifjú – Jókai Annát idézve – „zseni és fenegyerek, aki bizonyára meghamisította a születési anyakönyvi kivonatát”, az is eszünkbe jut, milyen nagy utat tett meg eddigi életében.

Az 1990-ig háttérbe szorított, üldözött, olykor a bebörtönzés határán egyensúlyozó író első megjelent regénye, az Ama török 1985-ben, azaz harmincnyolcadik születésnapja előtt két hónappal láthatott napvilágot a nyitás nyitányának évadján. A második könyvét 1990-ben, az első szabad magyar választás után fél évvel nyomtatták ki. Negyvenkét évesen jutott el odáig, hogy hivatalosan is íróvá, a Magyar Írószövetség tagjává léphetett elő Jókai Anna és Nagy Gáspár ajánlásával.

Az időközben eltelt tizennyolc esztendő alatt vált a magyar próza, líra, irodalomtörténet, újságírás meghatározó alakjává, akiről pályatársak, Hernádi Gyula, Jókai Anna, Gyurkovics Tibor, Csontos János, Erős Kinga, Koppány Zsolt, irodalomtörténészek, Kabdebó Lóránt, Rónay László, Kulcsár Szabó Ernő, Szilassy Zoltán, Madarász Imre elragadtatással szólnak. Hernádi és Csontos a mindenkori legjobb magyar prózaírók közé sorolja, Rónay László szerint ő a jelenkori magyar irodalom legetikusabb költője. Csontos János tanulmányából (Magyar Napló, 2008. szeptember) idézve: irigylésre méltóan lekerekített szépprózai életművel rendelkezik. Mindent megírt, amire rendeltetett, ugyanakkor a költő, az irodalomtörténész, az irodalmi újságíró, de az újabb művekkel előrukkoló író is jelzi a folytathatóság ígéletét, ahogy a Pósa-Breviárium is bizonyítja.

Ezúttal is iránytűt, általános vezérfonalat adunk az olvasó kezébe Pósa Zoltán zseniális életművéhez, aki egykor megkésve, ugyanakkor az utóbbi két évtized során szédületes gyorsasággal futott be. Hála feleségének, múzsájának, Barna Mártának, az életművét gondozó Széphalom Könyvműhelynek s költő vezetőjének, Mezey Katalinnak, a Magyar Írószövetség folyóiratának, a Magyar Napló lap- (és könyv)kiadónak, a Pósa-film elkészítő Csontos Jánosnak (Isten vagy sátán, harmadik út nincs – Az ezeréves Pósa Zoltán – lírai film, rendezte Csontos János, HÍR TV, 2008).

A hatvanadik születésnapra megjelent Pósa Zoltán breviáriuma (Coldwell Kiadó, 2009.) című könyv három nagy egységből áll. Tanulmányok, kritikák tükrében látjuk az életmű megjelent részét az első fejezetben. A másodikban a nagy szürrealista trilógiából (Aranykori tekercek, Menekülés négy sávon, Mediterrán tintabura) összeszerkesztett montázs, a megjelenő félben lévő A falzettós profidalnok című nagyregényből kiragadott Jekyll című kisregény (regény a regényben), valamint Pósa verseiből komponált válogatás szerepel. A harmadik rész víg születésnapi verseket tartalmaz. Minthogy a Pósa-életmű megjelenése is cikcakkos volt, a prózai életművéről szóló írások logikai sorrendet követnek, mintha visszafelé haladnánk az időben. Az opus magnum, a csaknem 1500 oldalas Aranykori tekercek látszólagos időbeli horizontja a századelőtől napjainkig, valóságos cselekményideje 1967–1973-ig terjed. A Menekülés négy sávon 1974–75-ig, a Mediterrán tintabura 1975-ben játszódik, ám a jövőbe tekintő részletei mindmáig, sőt a költői szürrealis betétek az idő végtelenségéig terjednek. A tíz kisregény, az Ama török, a Különleges szakasz, az Irodalmi dandy avagy koranyári üdvözet, a Pünkösdi királyfi, az Akkor mindenki velem törődött, valamint a 61. születésnapjára időzítetten megjelent Az ifjúság maradéka című kötet négy opusa mintegy kiegészítve a szürrealista regényfolyamot, együtt 1972-től 2008-ig terjedő időzónát foglal magába.

Pósa irodalomtörténeti (egy Hernádi-monográfiakötet, hatvannégy kötetben és folyóiratokban megjelent ötszáz tanulmány-szakkikk) és újságírói tevékenységéről (négyezer cikk) csak említést teszünk. A Pósa-breviáriumból mélyebben megismerkedhetünk Pósa Zoltánnal, akit Gáspár Ferenc egy régebbi kritikájában a magyar Kerouacnak is nevezett, aki költészetének egyik vonulataként annak a hazafias költészetnek a kiteljesítője, amelyet Petőfi Sándor, Tompa Mihály, Arany János és dédnagybátyja, Pósa Lajos képviselnek.

Fontosabb díjak:

- József Attila-díj, 2000.
- Írókarácsony-díj, a Magyar Írószövetség prózai szakosztályának elismerő oklevele, 2003.
- Bertha Bulcsú-díj, 2006.
- Szellemi Honvédelem díj, 2007.
- Obersovszky-díj, 2007.
- Magyar Napló-regénypályázat, különdíj, 2007
- Salvatore Quasimodo-oklevél, 2007.
- Lakiteleki hűségoklevél az alapító atyák aláírásával, 2007.
- Salvatore Quasimodo-oklevél, 2008.
- Balassi Bálint Emlékérem, 2009.
- Fehér Mária 1956-os emlékdíj (2009)
- Péterfi Vilmos életműdíj (az egyik alternatív Kossuth-díj), 2010.
- Salvatore Quasimodo oklevél, 2010. [Péterfi Vilmos-életműdíj](#) (2010)
- [Fehér Mária Emlékdíj](#) (2009)
- A Salvatore Quasimodo nemzetközi, magyar olasz költőverseny oklevéldíja (2011)

- A Debreceni Egyetem KLTE Kossuth Klubjának (1912-2012) milleniumi emlékérméje (2012)
- Pro cultura Újbuda (2013)
- ÉLETÚT, az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett önéletrajzi pályázata nyugdíjasoknak, különdíj (2012)
- A Nemzeti Kulturális Alap ösztöndíja (2013)
- [A Magyar Érdemrend tisztikeresztje](#) (2013)
- A Nemzeti Kulturális Alap és az ARTISJUS ösztöndíja (2014)
- Rát Mátyás életműdíj (2015)
- A Nemzeti Kulturális Alap ösztöndíja (2015)

Főbb művei:

- Ama török (regény, 1985)
- 600 tanács a gyermek és ifjúsági irodalomról (domináns tanulmány, 1985)
- [Hernádi Gyula](#) (monográfia, 1990)
- Visszafojtott sírás (kisregény, 1992)
- Menekülés négy sávon (regény, 1994)
- Pürroszi győzelmek (regények, 1995)
- Emlék az ezredvégről (irodalomtörténet, írta, szerkesztette, 1994)
- Két világ határán (irodalomtörténet, írta, szerkesztette, 1995)
- Az alanyi szociográfia kurucos szóbűvésze (interjúregény [Zsille Zoltánnal](#), 1996)
- Magyar vagyok (versek, 1997)
- Lét-nemlét-igék (versek, 1998)
- Jódillat és komlóíz (kisregény, 1998)
- Mediterrán tintabúra (regény, 1999)
- Tetszhalál után (elbeszélések, 2000)
- Aranykori tekercsek (regény, 2003)
- Különleges szakasz (regény, 2004)
- Irodalmi dandy avagy koranyári üdvözlés (regény, 2005)
- Alászállás (versek, 2006)
- **Hernádi Gyula** (emlékkönyv, 2006)
- Olvasó (versek, 2007)
- Törött tükörbe néztél (versek, 2008)
- Pósa Zoltán breviáriuma I. (versek, 2009)
- Az ifjúság maradéka (regény, 2009)
- Pósa Zoltán breviáriuma II. (2011)
- A fehér bohóc feltámadása (új versek, 2011)
- Osztanki ott mladoszta (Az ifjúság maradéka, Julia Krumova fordításában, 2012)
- Egy az Isten (új versek, 2013)
- Seminoma, avagy kórház a város közepén (regény két kötetben, 2015)
- Lila tricikliturgia (regény, 2017)
- Hűséges szökés és hűtlen visszatérés I-II. (megaregény két könyvben, 2018.)
- Jászolbölcsöd trónusánál (válogatott versek, 2019)
- Az ezerkettedik, avagy az első éjszaka - Mesék a csodálatos kelet világáról (regénykeretbe foglalt epizódfűzér, 2019.)

További jó alkotókedvet és Isten áldását kívánjuk, s örülünk, ha a Muskátli hasábjain is egyre gyakrabban köszönhetjük kedves rokonunkat!

Természet

Pósa Lajos: Arany ABC

Négy kis leány nagyvidáman
Jön a rétről bokrétásan.
Négy kis leány rózsás szép orcája
Édesanya legszebb bokrétája.
Négy kis leány, négy kis angyal,
Imádkozik áhítattal.
Négy kis leány imádkozó szája
Édesanya édes boldogsága.

Nyuszi, nyuszi, nyulacskám,
Ne fuss tőlem, nincs puskám!
Van ám nekem egyebem:
Friss káposztalevelem.
- Mák, mák, miák, Káp hozta,
Jó is az a káposzta!

Nyúlpecsenye kék, pajtás?
Orrod attól fokhagymás!

Óra, óra, fali óra –
Hallod-e, hogy int a jóra.
Azt hirdeti minden reggel:
Ki korán kel, aranyat lel,
Tik-tak, tik-tak, aranyat lel.
Azt hirdeti: siessetek,
Egy percig se henyéljete,
Mert az idő hamar eljár,
Gyorsabb, mint a szárnyas madár,
Tik-tak, tik-tak, mint a madár.

Pitypalaty! Pitypalaty!
Kis bogárkám, ne szaladj!
Kis bogárkám, figyelj rám:
Éhes az én fiacskám
Pitypalaty! Pitypalaty!
Egér, erre ne szaladj!
Kis cincogóm, figyelj rám:
Aluszik a fiacskám.

Forrás: Az Én Ujságom, 1890. március 2., I. évfolyam, 10. szám

Szerkesztette: Pósa Homoly Erzsó

